САМОСТІЙНА УКРАЇНА

СІЧЕНЬ, 1964

INDEPENDENT UKRAINE

ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

INDEPENDENT UKRAINE

Ukrainian Monthly Magazine
Published monthly by the Organization for the Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Edited by Editorial Staff
Editor in Chief Michael Panasiuk
Yearly subscription $4.00, single copy 50 cents.
Mailed at Chicago, Illinois

Видає: Центральна Управа Організації Державного Відродження України

Редагує Колегія
Головний Редактор Михайло Панасюк

Адреса Редакції і Адміністрації:
"INDEPENDENT UKRAINE"
2315 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.
Phone: ARmitage 6-0066

Передплата «Самостійної України» виносить річно: в ЗДА і Канаді — 4 дол.; в Англії і Австралії — 24 шилінґи; в інших державах рівновартість 4 дол. в перечисленні на валюту даної держави.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

ПРЕСОВИЙ ФОНД

Р. Ґізяк	1.00
І. Яковлюк	2.00

Щиро дякуємо.

КОЛЯДА НА С.У.

Р. Шраменко	10.00
Панство Корупась	10.00
Паство Паньків	10.00
Р.Шраменко	10.00
Р. Юшкевич	11.00
С. Романик	10.00
З. Юрків	10.00
Я. Гайвас	10.00
Др. Бяли	10.00
С. Коцюба	10.00
К. Кобрин	10.00
Інж Форович	10.00
Н. Брик	5.00
Панство Тесарович	5.00

Щиро дякуємо.

***

Повідомляємо, що нашим представником в Англії є Павло Гаврильчак.

Просимо всі розрахунки слати на його адресу:

Mr. P. Hawryleczak
78, Kensington Park Rd.,
London, W. II., England.

УВАГА! УВАГА!

Представником нашого журналу в Канаді є п. інж. М. Селешко. В Канаді «С. У.» коштує річно 4 дол. Зміну адреси подавати безпосередньо до «С. У.» в Чікаґо, додавши 10 центів (можна америк. поштовими значками). Передплати висилати на адресу:
Mr. M. Seleshko
Ukrainian Toronto Credit Union
Acc. 2110 A
297 College Street, Toronto 2 B, Ont.

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Дякуючи моральній і матеріяльній підтримці з боку наших Друзів, дякуючи більшій активності ВШ. Дописувачів і Передплатників, наш журнал з 1-го січня 1964 року виходитиме на 32 сторінках, замість дотеперішніх 24.

Збільшуючи об'єм журналу — щоб збагатити і урозманітнити його ЗМІСТ, ми водночас прагнемо поліпшити його і зовнішньо-формально і технічно. Для цього ми впроваджуємо в друкові також вісімку, три колонки і т. ін.

Реалізуючи як слід усе це і цим самим піднести журнал на вищий рівень є можливе, річ ясна, лише при активній допомозі і дружній співпраці.

Ось до цієї активної, дружньої співпраці ми й закликаємо всіх наших Друзів і Прихильників, віррячи, що наш заклик зустріне щирий і активний відгук!

ЧИТАЙТЕ В ЛЮТНЕВОМУ ЧИСЛІ:

Проф. Ю. Пундик: «Криза ідеологічних основ українського націоналізму — чи криза організаційних кадрів?»; Д-р Д. Квітковський: «Розмова з Владикою Мстиславом про його подорож до Царгороду й Риму»; Проф. Є. Онацький: «Початки ОУН».

Рідним, Приятелям і Друзям-Соузникам з Краківського процесу 1926 р. в Батьківщині і в Америці та в іншир краях — Щирий привіт з Різдвом Христовим і Новим Роком передає

Теодор Семаківський
S. K. J. Ranch, Ahwahnee, California

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК XVII СІЧЕНЬ, 1964 Ч. 1(179)

Голові Проводу Українських Націоналістів полк. Андрієві Мельникові, Проводові Українських Націоналістів, Проводам і Членству Братніх Організацій Націоналістичного Руху, всьому Членству ОДВУ і її Братніх Організацій та Українському Народові в Україні і поза нею сущому — ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ — бажає

Центральна Управа ОДВУ

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ!

Вітаємо щиро всіх членок Головної Управи УЗХ, Управи відділів УЗХ і все наше членство в Америці. Всім пересилаємо побажання радісних Свят Різдва Христового, кріпкого здоров'я та міцної віри у кращу майбутність нашого народу. Новонароджений Ісус нехай кріпить нас усіх на дусі і благословення Боже нехай буде з нами і всіми нашими починами в організаційній праці у Новому Році!

Водночас вітаємо Управи і Членство наших Братніх Організацій у вільному світі та Управу і всі складові організації СФУЖО!

Наш щирий привіт шлемо на Рідні Землі до наших братів і сестер і молимо Всевишнього, щоб глянув «оком щирим — на нашу землю, на Україну» і послав їм кращу долю!

Христос Рождається!

За Головну Управу УЗХ:

Марія Квітковська, Голова — Тетяна Мойсюк, Секретарка

З Різдвом Христовим і Новим Роком сердечно вітаємо всім добром Братні Організації, наше Членство і Прихильників.

Головна Управа МУН

ЩИРИЙ РІЗДВЯНИЙ ПРИВІТ І ПОБАЖАННЯ ВСЬОГО ДОБРА В НОВОМУ 1964 РОЦІ шлемо усім нашим Працівникам, Співробітникам, Передплатникам і Читачам.

Редакція і Адміністрація «Самостійної України»

З нагоди Різдва Христового і Нового 1964 року — бажаємо Центральній Управі ОДВУ, усім нашим Уділовцям, Працівникам, Клієнтам і Приятелям

ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ!

За Управу Українсько-Американської Видавничої Спілки в Чікаго:

Інж. Степан Куропась, Голова — Інж. Дмитро Пілецький, Секретар

А. Юриняк

НАРОДЖЕННЯ БОГА В ЛЮДИНІ

Щороку християнський люд святкує народження Христа-Спасителя, що живим словом і живими ділами поклав початок християнству — великій релігії любови до ближнього. Цієї релігії не хотіли сприйняти заможні й освічені верстви людности Палестини, де народився і проповідував релігію любови Ісус Христос, — вони бачили в Ньому то дивака, то бунтаря і претендента до влади, а цього вони, яко владущі верстви, найбільше боялися. Зате Христове вчення любови і самовідречення знайшло палких визнавців серед бідного палестинського люду — садівників, городників, рибалок, ремісників.

І вже по мученицькій смерті Ісуса Христа, коли християнство вийшло за межі Палестини і поширювалось на розлогих просторах великої Римської імперії, то знову ж таки воно насамперед знаходило доступ до сердець бідних і уярмлених. Перші християнські громади у Римі примушені були збиратися для молитви в підземних сховках — катакомбах, і багато, багато членів цих громад, бувши виявлені владою, прийняли мученицьку смерть за Христа, за Його велике вчення братерства і любови. І настав час коли висока, безмежна віра послідовників Ісуса Христа перемогла супротив і стала офіціяльною релігією Римської імперії, а згодом усього европейського континенту. Та кожна велика перемога таїть у собі небезпеку самозаспокоєння, байдужости і втрати пильности. Людина з натури, з природи своєї не є істота досконала; щоб такою бути, вона, людина, потребує весь час до цього змагати, переборювати свої вади, своє себелюбство і злочинні нахили. Християнство мусить бути **дійовим і повсякчасним,** тобто повсякчас виявлюваним і скріплюваним християнськими вчинками. «Віра без діл — мертва» — так учив Син Божий — Христос, так учили Його послідовники — Апостоли і так навчають нас досі церковнослужителі, Отці церкви.

Ми не повинні зневірюватися тим, що Христова Церква сьогодні не єдина — це породжене людьми, людськими слабостями й хибами. Не рівняймось на людські слабості, не шукаймо в них виправдання для себе, для своїх хиб. Рівняймося на тих перших християн, що за Світло Правди — за велику науку Христа не боялися страждання і мук, не боялися смерти! Хай ніхто не думає, що він не здатний на такі жертви, що боротьбу за правдиве християнство має провадити хтось, а не він сам. Ні. Велику Христову Церкву має будувати і обов'язаний будувати кожен з нас, бо кожен з нас носить внутрі «образ і подобу Божу», яку не має права занечищувати, топтати в бруді нехристиянських гріховних учинків. Він бо тоді топче в собі оте найкраще, що різнить його від тварини, власне те, що робить його людиною.

Щороку ми святкуємо великий день Народження Христа. Народження Його як Богочоловіка. Як Бог, як Творець усього сущого, Він не потребував народження, бо існував одвіку, завжди. Він народився в людині заради нас, щоб видимим для всіх прикладом земного життя дати нам дороговказ, дати зразок — як повинна жити людина, щоб виправдати свою назву, свій сяйний, високий титул «вінка всього сущого», істоти з образом і подобою Божою.

І святкуючи радісний, великий день Різдва, кожний з нас мусить видобути в собі з намулу суєти щоденщини отой «образ і подобу Божу», щоб він сяяв і в думках, і вчинках.

ВИФЛЕЄМСЬКА ЗОРЯ

(ДО УТОЧНЕННЯ ДАТИ НАРОДЖЕННЯ ІСУСА ХРИСТА)

Матей, апостол і перший евангелист, пише про народження Ісуса Христа так: Як же народивсь Ісус у Вифлиємі [1]) Юдейському за царя Ірода, прийшли мудреці зі сходу в Єрусалим, говорячи: Де народився цар жидівський? Бачили бо ми зорю його на сході й прийшли поклонитись йому. Почувши це Ірод стривожився, і ввесь Єрусалим із ним. І, зібравши всіх архієреїв і письменників людських, допитувався в них, де Христу родитися. Вони ж казали йому: У Вифлеємі Юдейському, бо ось як написано в пророка: І ти, Вифлеєме, земле Юдина, нічим не гірше єси між князями Юдиними: бо з тебе вийде цар, що пануватиме над народом моїм, Ізраїлем. Закликавши тоді Ірод тайкома мудреців, пильно в них випитував, якого часу показалась зоря. І послав їх у Вифлеєм, кажучи: Йдіть та розпитайтесь пильно про те хлоп'ятко; а як знайдете, принесіть мені звістку, щоб і мені йти поклонитись йому. Вони ж, вислухавши царя, вийшли, коли ось зоря, що бачили на сході, йде поперед них, поки прийшли та й стала зверхи, де було хлоп'ятко. (Мат. II, 1-9).

Ця розповідь евангелиста Матея про зорю Месії побуджувала фантазію людей, ляїків і ек-

спертів, а їх думки про це створили значну літературу.

Церковний письменник Оріґен (185 — 254 по Христі), що жив в Александрії, думав, що Вифлеємська зоря була спеціяльною появою, не з тих зір, що появляються на небозводі, або в нижчих сферах повітря. Можливо, що це був рід повітряного вогню, що час від часу появляється, і греки називають їх — відповідно до їх вигляду — то кометами 2), то горючими стовпами, то військовими хвостами.

Комети з хвостом неначе мітла завжди побуджували фантазію людей і вважалися знаком незвичайних подій, напр. війни чи якогось нещастя. Тож не диво, що Вифлеємську зорю уявляв собі народ і малярі як комету. Це бачимо й досі на картинках, що зображають Христове Різдво.

Але є ще й спеціялісти від зоряного неба: астрологи й астрономи. Астрологи — це в старовині й Середньовіччі назва віщунів майбутнього з положення зірок і плянет. Астрономи це вже науковці, фахівці, що вивчають небесні тіла, їх рух і фізичні властивості.

Як астрологи думали, а що астрономи знають про Вифлиємську зорю?

І так зачнемо від Йогана Кеплера (1571 - 1630 рр.). Він потрохи ще астролог, але вже й основник нової астрономії, творець 3 законів, названих його ім'ям, про рухи плянет. Він — цісарський математик і надворний астроном цісаря Рудольфа II — сидить на замку Градчині в Празі вночі 17. грудня 1603 р. й обсервує крізь невеличкий телескоп зустріч двох плянет: Юпітера й Сатурна в сузірї Риб. Така зустріч двох небесних тіл у мові астрономів називається коньюнкція. Для глядача із землі вони представляються наче одною великою зіркою на одному й тому самому ступені довжини. Кеплер став рахувати і перераховувати і в висліді дістав, що така зустріч відбулася аж три рази в одному році. Це був 7-ий рік перед Христом. При тому пригадав собі рабіна-письменника Абарбанеля. Цей писав, що жидівські астрологи придавали великого значення такій, як оце констеляції, бо коли зустрінуться Юпітер і Сатурн, то тоді появиться Месія. (Для пояснення: слово Месія — еврейське: Мешіах = Помазанник = Хрістос по-грецьки. Греки не мають букви «ш», тому й пишуть: Мессіас).

Кеплер переглянув ще й астрологічні таблиці, що показували на 6-тий рік перед Христом. Так отже Кеплер прийняв коньюнкцію Юпітера й Сатурна за Вифлеємську зорю, рішився, одначе, на 6-тий рік — як рік народження Христа, а зачаття Марії на 7-мий рік перед Христом.

Це подивугідне відкриття подав Кеплер до відома в ряді книжок, але воно вважалося занадто містичним. Його гіпотезу заперечували, і вона з часом пішла в забуття. В 19 ст. її пригадали собі астрономи, але не змогли дати ясного наукового доказу її правдивости. Наука цей доказ дала в 20-му столітті.

Німецький учений П. Шнабель відчитав у 1925 р. нововавилоські клинові написи славного античного фахового інституту, Школи Астрологів у Сіппар-і (Вавилонія). Поміж великою скількістю обсерваційних дат находить він записки про становище плянет у сузір'ї Риб. Юпітер і Сатурн дбайливо нотовані на протязі п'ятьох місяців. У перерахуванні на наш час — це 7-мий рік перед Христом!

Історики й археологи тільки з трудом добувають пам'ятки й документи з розкопів і знахідок, з дрібних частинок, щоб дати образ якоїсь доби. Модерний астроном є в кращім положенні. Він може до вподоби накручувати світовий годинник наперед і назад і в плянетаріюмі зоряного неба показати, яке було становище зірок перед тисячами років, визначити рік, місяць, а навіть і день.

Дійсно — в 7-му році перед Христом зустрілися Юпітер і Сатурн у сузір'ї Риб і то три рази, як це подав Кеплер. Математичні обрахунки показали, що цю триразову коньюнкцію можна було дуже добре бачити в районі Середземного моря.

За твердим астрономічним обрахунком зустріч відбувалася так: Під конець лютого в 7-му році перед Христом перейшов Юпітер із сузір'я Водолія в сузір'я Риб, де вже находився Сатурн. Але їх не можна було побачити, бо сонце теж було тоді в сузір'ї Риб і його світло перемагало світло цих плянет. Ще й 12. квітня був ледве помітний схід цих плянет на досвітку. Зате 29. травня на вранішньому небі можна було бачити обидві плянети тісно побіч себе на протязі двох годин. Це була перша добра для обсерваторів коньюнкція. Друга була 3. жовтня, а третя 4. грудня. Під конець січня 6-го року перед Христом перейшов Юпітер із сузір'я Риб у сузір'я Барана.

Коли три мудреці казали: ми бачили Його зорю на сході, (гл. початок статті) — то треба розуміти слово «схід» не як сторону світа, бо з Вавилону до Єрусалиму треба йти на захід, — але ранню пору дня, досвіток. Про це свідчить тількищо згадана коньюнкція 29. травня.

Насувається питання: Чому ж мудреці вибралися в дорогу до Палестини, коли вони могли добре обсервувати явище коньюнкції у Вавилонії?

Астрологи - «звіздарі» — на Сході придавали кожній зірці якесь значення. У халдейському розумінні сузір'я Риб було знаком Заходу, країв над Середземним морем. За жидівською традицією «Риби» були знаком Ізраїля, знаком Месії. Сузір'я Риб стоїть на кінці старого і на початку нового соняшного бігу, тож нічого легшого немає, як думати, що кінчиться стара доба, а нова доба починається у світі.

Юпітер вважався в усіх народів зіркою щастя і царя, Сатурн — за старожидівською традицією — мав охороняти Ізраїля. Римський історик Тацит ставить Сатурна на рівні з Богом жидів. Вавилонська астрологія уважала Сатурна спеціяльною зорею Сирії і Палестини. Ти-

сячі жидів жили в неволі вавилонській;дехто з них, можливо, вчився у школі астрологів у Сіппар-і, тож зустріч Юпітера з Сатурном могла такого астролога глибок заторкнути і живити надією на появу жидівського царя (помазанника). Коли ж зустріч дійсно відбулася, то це могло бути спонукою подорожі жидів-астрологів до Палестини, щоб появу царя оглядати власними очима.

Це могло відбутися так:

Дня 29 травня 7-го року перед Христом побачили вони зустріч обох плянет. Пора на подорож була недогідна, бо вже почалася літня жара. Але вони знали, що зустріч повториться, так як знали обрахувати наперед затьму сонця і місяця. Коли ж 3. жовтня зустріч повторилася, а на цей день припадає жидівське свято Примирення — вони вибралися в дорогу.

Коли зважити, що подорож із Вавилонії в Палестину в тих часах, навіть на верблюдах як найкращім середнику льокомоції — могла тривати зо півтора місяця, то мудреці мали б прибути в Єрусалим десь під кінець листопада. Коли ж вони спитали, де народився цар жидівський, бо вони прийшли поклонитися йому, то це зворушило ввесь Єрусалим, а Ірода найбільше, бо ж він не був жидом, тільки ідумейцем, а царем жидів став тільки з ласки римлян, до того зненавиджений із-за великого здирства податків і жорстокостей (убивств); тож боявся за своє панування. Як свідчить жидівський історик Йосиф Флявій, у тому часі ходила чутка, що Бог постановив покласти край римському пануванню чужинецькому та обіцяв подати знак приходу жидівського володаря (помазанника).

Ірод не зволікав. Скликав архієреїв і книжників з-поміж народу, щоб довідатись, де Месія (Христос — помазанник) має народитися. Вони найшли у письмах пророка Міхеї (жив 700 літ тому в Юдеї) вказівку, що з малого Бифлеєему має вийти володар Ізраїля. Тоді Ірод спрямував мудреців до Вифлеєму, щоб вислідити конкурента і його знищити.

Дня 4. грудня Юпітер і Сатурн третій раз зустрілися у сузір'ї Риб, тож мудреці, побачивши зорю, що її же бачили «на сході», врадувані вирушили до Вифлеєму (7 км на полудень від Єрусалиму). При третій і останній кон(юнкції Юпітер і Сатурн, злиті в одну велику зорю, блестіли в вечірньому сумерку особливо ярко на полудневому небі. В полудневому напрямі йшли мудреці в Вифлеєм, тож і зоря «йшла перед ними» — як пише євангелист Матей.

Тогочасні джерела подають час панування Ірода від 40-ового до 4-того року перед Христом, тож Христос певно народився перед цим 4-тим роком, ще за життя Ірода.

Астрономи, історики церкви та інші дослідники історії признають, що ані рік, ані день народження Христа не є автентичні. Помилку щодо року народження Христа зробив скит. монах в Римі Діонізій Exiguus (пильний, дрібничковий, педантний).. 533 р. по Хр. дістав він завдання установити нове літочислення, прийнявши за його початок рік народження Христа.

При обрахуванні зайшла помилка. Діонізій не врахував року «нуль» між 1-шим роком перед і 1-шим роком по Христі, а дальше переочив 4 роки, коли римський імператор Октавіян ще не мав прізвища «Авґустус». За дату 25. грудня відповідальний є східноримський імператор Юстиніян (527-565 по Хр.). Перша документна згадка про день Різдва походить з 354 р. Юстиніян наказав святкувати день 25-ий грудня як день народження Христа. Цей день був у стародавньому Римі останнім днем «Сатурналій» і днем зимового повороту сонця (перемоги сонця — dies natalis invicti). Під час веселих Сатурналій не відбувалися переслідування християн. Мабуть, цей момент вирішив вибір 25 дня місяця грудня як день Різдва.

До усталення дати народження Христа причинилися теж і метеорологи. Поміри температур у Геброні — а Вифлеєм недалеко від нього — дали такі висліди: грудень — мінус 2.8 С, січень — мінус 1.6 С., лютий — мінус 0.1 С., Грудень і січень — найбільше мокрі місяці й морозні. При таких температурах нема худоби на пасовиськах. — Крім того є згадка в Талмуді, що в тій околиці виганяють худобу на пашу в березні, а заганяють з кінцем листопада. Коли тоді євангелист Лука пише, що при народженні Христа пастухи були на полі при череді чи отарі, то це не могло бути під кінець грудня, тільки найдалі на початку грудня, як показує астрономія.

Ще одна донедавна сумнівна дата діждалася вияснення.

В евангелії Луки пишеться про перший перепис населення за правління Киринея в Сирії. Тоді Йосиф з Марією прибув з Назарету в Галилеї у Вифлеєм, город Давидів, щоб там ставитись до перепису, бо Йосиф був роду Давидового. І в тому часі Марія породила сина і положила Його в яслах, бо в гостинниці не було місця.

Тут треба коротко пояснити, що це був за перепис і хто такий був правитель Сирії Кириней. За тих часів відбувався перепис (цензус) населення в римській імперії що 14 років. Головна ціль перепису була оцінка маєтку мешканців, щоб опісля стягати податки в грошах і в натурі на утримання війська і урядів. Львину частину податків пожирав сам Рим на дармове прокормлення населення і циркові ігрища. Великий адміністраційний апарат, люксусові будівлі, розтратне життя панівної верстви — вимагали величезних коштів. Тож з мешканців провінцій здиралися тяжкі податки. Не диво, що тут і там приходило до бунтів проти римської «такої» влади.

Кириней — це римський сенатор Publius Sulpicius Quirinius, з простого роду, але знаменитий вояк і адміністратор. Імператор Авґуст цінив його дуже високо. В 6-ому році по Хр. прийшов він як «леґатус» (уповноважений і високий військовий) до Сирії. З прокуратором

римським у Юдеї Копонієм (Coponius) доконав він перепису населення з шостого на сьомий рік по Христі. Але це не міг бути той перепис, що його згадує евангелист Лука. Ісусові було тоді вже понад 10 років. Виглядало так, що лікір і евангелист Лука зробив помилку. Аж знайдений коло міста Антіохії уривок римського напису показав, що Кириней вже раніше був у Сирії з наказу Авґуста за проконсуля Сатурнія. Головна кватира Квірінія була в Сирії між 10-тим і 7-им роком перед Христом. Тоді ясно, що перший перепис, що про нього пише Лука, відбувся в 7-ому році перед Христом і в тому ж році народився Ісус. Між 6-тим і 7-им роком по Христі був уже другий перепис рівно 14 літ після першого.

Як бачимо — факти й події подані евангелистами правдиві, а наведені повище досліди помогли уточнити час народження Ісуса Христа. Алеж, мабуть, нікому не захотілося б зміняти день Різдва та вводити інший спосіб літочислення.

Традиція — велика річ.

Ід.

---

[1]) *Для пояснення: Вифлеєм — Bethlehem — bet Lahm = дім хліба, це дійсно врожайна місцевина.*

[2]) *Комета — грецьке слово: kometes = той, що носить довге волосся.*

Денис Квітковський-Квітка

МОЇ МІРКУВАННЯ

ЄРЕТИЧНІ ДУМКИ ПРО НАШУ СОБОРНІСТЬ І ПРО «ВЕЛИКУ» ТА «ЗАХІДНУ» УКРАЇНУ

Не зо злої волі, не зо злоби чи з незнання, а так собі зо злої «привички» ми говоримо про Україну, а думаємо про своє село, своє місто чи в найкращому разі про свій повіт або провінцію; говоримо про соборність, і знову маємо на увазі тільки свій закуток. На рідних землях цієї плутанини понять тепер не має, бо там «старший брат» перевів насильну «соборність», «визволивши» перед тим Україну з рук спершу української влади (1918-21 рр.), а пізніше з рук інших «визволителів» українських земель.

Поза межами України опинилися одні з найкращих представників українського революційно-визвольного руху. Тому цим найкращим не личить заводити тут плутанину понять, з чого родиться плутанина почувань і дії. Бо в гаслі, в слові, яким ми користуємося, щоб окреслити якусь особу, річ тощо криється щось більше: там криється суть, есенція чогось, що було колись або ще й зараз є в нашій уяві, в нашій душі, в нашому серці.. Ми любили або ненавиділи від самого початку нашого існування, але слово, чи гасло «любов» і «ненависть», наприклад, зродилися пізніше й ці слова формально - технічно означують чи окреслюють тільки почування, які є вічними. Самі почування чи поняття існують і без того, щоб ми мали певну назву для них.

Означивши ці вічні, безсмертні почування чи поняття певними термінами чи гаслами, ми не позбавили їх тієї внутрішньої сили, що криється в них. Вимовляючи слово «любов» чи «ненависть» ми не тільки довідуємося, про що йде мова, не тільки усвідомлюємо собі «предмет», що його представляють нашій свідомості ці терміни — гасла, але ми рівночасно відчуваємо в нас самих, у більшій або меншій мірі, **ту суть,** що її окреслюють слова «любов» або «ненависть». На звук цих слів, ми, в більшій або меншій мірі, починаємо любити або ненавидіти... Слова — це іскри, що розпалюють або приводять до життя величезні багатства нашого духа — нашої душі й серця.

Тому ми повинні дуже обережно й совісно «господарити» нашими словами. В останньому часі на сторінках нашої преси ведеться дискусія про певні слова, про правопис тощо, але я не компетентний забирати там слова. Мене цікавить тут деяка наша політична термінологія, яка зраджує певні недобрі тенденції.

Соборність. Великий «Словар Української Мови» Бориса Грінченка не знає гасла чи слова «соборність» і «соборний». «Правописний Словник», за редакцією Олександра Панейка має слово «соборний», але не має слова «соборність». «Словник Наголосів» М. І. Погрібного має також тільки гасло «соборний». В щоденному житті ми не вживаємо цього слова. Не має воно дієслова. Ввійшло це слово в скарбницю мови особливо після акту від 22 січня 1919 року, коли то на всенаціональній маніфестації в Києві проголошено: «Однині воєдино зливаються одірвані одна від одної частини єдиної України, Західньо-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина та Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна». Цей політично-національний акт ми й по сьогоднішній день називаємо Актом Соборности Українських Земель. Якщо так, то **соборність** означає не так звичайну злуку, об'єднання, — (бо об'єднуватися, злучуватися можуть і чужі до себе тіла), але **злитися в одно, насильно, протиприродно «розірваних одна від одної частини»** того самого тіла. Так розумів ідею соборности Акт від 22 січня 1919 р., говорячи про злиття одірваних одна від одної частин **єди-**

ної України. Згідно з цим актом соборности, перестала існувати ЗУНР, а українські території, що входили в склад цієї Республіки стали частиною Української Народної Республіки під назвою «Західних Областей УНР».

Ми знаємо, що Акт Соборности від 22 січня 1919 р., на жаль, тоді не вийшов за рамки **деклярації,** бо не був зреалізований у тодішній практиці нашого державно-політичного життя. Обидві Республіки (УНР і ЗУНР) діяли й далі, як самостійні держави. Доля обидвох Республік була та сама. Чи була б вона інакшою, якщо б акт соборности чи злиття в **єдину Україну** не був би тільки фразою ,але життєвою правдою? Дуже можливо, що ця доля могла б була бути інакшою. Об'єднані державно, національно, морально, об'єднані чи злиті в **єдину Україну** ми напевно були б мали й більше сили проти ворога й більше престижу й морально-політичної ваги в дипломатичному світі.

Добре, що ми забуваємо чи забули про нашу «соборність», таку, як вона була в дійсності, й святкуємо щороку **соборність** як ідеал, як дійсне злиття нас в **єдину Україну.** Бо, як я зазначував вище, слова мають величезну емоційну і революційну силу. Слова це іскри, що розпалюють вогні, якщо падуть чи вдарять у відповідне місце. Тому наші слова мусять бути щирі, правдиві; слова, що випливають із найчистіших глибин нашої душі, в які ми віримо й за які ми готові принести найвищу жертву.

Не для критики, не для того, щоб захитати нашу соборність, але для того, щоб направити деякі **злі привички,** які, на мою думку, шкодять **дійсній соборності** — я хочу висловити кілька критичних думок.

Мені здається, що наші батьки помилилися, не керувалися поняттям соборности — поняттям **єдиної України,** — коли вони проголосили дня 1 листопада 1918 року Західньо-Українську Республіку (ЗУНР). В той час існувала вже Українська Народна Республіка, проголошена актом Центральної Ради від 22 січня 1918 р. (т зв. 4 Універсалом), який докладно постановляв: «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу». Зверніть увагу на слова, які голосять світові, що УНР стає державою **Українського Народу.** На мирових переговорах у Бересті українська делеґація домагалася **прилучення до України чи УНР також і Холмщини, Галичини та Буковини,** а коли цього їй не вдалося добитися, то ця делеґація добилася принаймні додаткового, таємного договору про виділення українських земель Австро-Угорщини в окремий Коронний Край. Іншими словами, УНР, будучи державою **українського народу,** уважала себе і правно і морально, і національно, заступницею всього українського народу, включно з Галичиною, Буковиною, Закарпаттям і Холмщиною, які **формально** були в той час поза межами УНР. Склавши додатковий таємний договір з УНР в справі українських земель під її суверенністю, Австро-Угорщина формально-правно визнала за УНР право говорити за і в імені українського населення під її пануванням. А якщо так, то дня 1 листопада 1918 року (чи формально 13 листопада 1918 р.) наші батьки не повинні були проголошувати осібної, другої Української держави у формі ЗУНР. **Вони мали проголосити відразу злуку, злиття, Галичини, Буковини й Закарпаття з існуючою вже в той час Українською Народною Республікою.** Вони мали перебрати владу в ім'я існуючої УНР, а не проголошувати ЗУНР. Це був би правдивий акт соборности. А так ми створили тоді дві українські держави й через цей «первородний» гріх покутуємо і сьогодні. Говоримо про соборність, а думаємо про свою провінцію.

Сталося. Історії не завернемо. Але не повторюймо, не продовжуймо старих помилок. Дійсний, правдивий **акт соборности, акт злиття «одірваних одна від одної частин єдиної України»** зносить, касує і правне існування двох українських держав і назву, що пригадувала б нам «дві України». Правно та історично не має ані «Великої Наддніпрянської України», ані «Західної України» чи ЗУНР. Згідно з актом соборности від 22 січня 1919 р., «пам'ять якого ми святочно згадуємо кожного року, **єдина** Україна, об'єднана, нероздільна Україна залишила за собою, як держава, назву: Укранська Народна Республіка, а прилучені частини Галичини, Буковини й Закарпаття перестали існувати як самостійна держава й дістали назву: **«Західня Область Української Народної Республіки».**

Після першої світової війни, коли обидві українські держави програли визвольні змагання на кілька фронтів і єдина Україна була розшматована й опинилася аж під чотирома окупаціями, в нашій публіцистиці, особливо в націоналістичних виданнях, уживано таких назв: Східні Українські Землі, Центральні Українські Землі, Західні Українські Землі. Ця номенклятура мала на меті вказувати на єдність і неподільність України з одного боку, а з другого боку вона уможливлювала вказувати, що, наприклад, та чи інша провінція чи навіть кусок землі під одною із чотирьох окупацій є **українською землею.** Ця номенклятура говорила про «українські землі» на сході, в центрі чи на заході **єдиної України,** а не про східну, середню чи західну **Україну.** В той самий час ця номенклятура давала змогу вказувати, що та чи інша місцевість, чи провінція є українською. Наприклад: під загальним гаслом «Західні Українські Землі», звичайно були такі підзаголовки: Галичина, Волинь, Холмщина, Буковина, Бесарабія тощо. В такий спосіб читачеві постійно суґерувалося і пригадувалося, що, хоч наприклад Галичина є під польською, а Буковина під румунською окупаціями, то це тільки переходовий стан, бо ж це **українські землі,** а не польські чи румунські. Рівночасно така номен-

клятура говорила всім, приятелям і ворогам, що український нарід не визнає правосильним акт окупації цих українських земель і тому він буде боротися за звільнення їх і злиття в єдину Україну, в суверенну українську державу.

Сьогодні ця номенклятура не має ані політичного, ані правного оправдання. Майже всі українські землі нині або безпосередньо окуповані т. зв. СССР і в рядах цього «Союзу» творять т. зв УРСР, або посередньо находяться під контролею цього СССР, будучи під окупацією тієї чи іншої «народної республіки». Тому мені здається, що в сьогоднішній політичній дійсності ми повинні говорити тільки про **Україну,** без додатку «західна», «східна», мала» чи «велика». В дійсності ми **ніколи** не повинні говорити про якусь іншу — західну чи східну чи велику — Україну, а звичайно **тільки** про **Україну,** зазначуючи, в разі потреби, місцевість в Україні. Говорячи чи пишучи про «Західну Україну», наприклад, ми суґеруємо слухачеві чи читачеві, що є ще **й інші України,** і тим самим ми вбиваємо чи принаймні ослаблюємо в нашій свідомости дійсність та ідею **єдиної України** — від Карпат аж по Кавказ.

Великого гріха проти **ідеї соборности** ми допускаємось, вживаючи гасел «Велика Україна» й «Західна Україна», суґеруючи, і своїм і чужим, що ми маємо принаймні дві України. З номенклятурою «Велика Україна» не маємо багато клопоту, бо вживаємо її майже виключно в розговірній мові й дуже рідко на письмі. В додатку в поняття «Велика Україна» ми не вкладаємо багато «сепаратистично — політичного змісту», але помимо цього воно не спричиняється психологічно до почуття нашої Соборности, як органічно-національної вартости. Зрештою — **немає і не може бути Великої України, коли поза межами України залишиться і найменша грядка української землі.** «Велика Україна» так і суґерує думку, що повинна б бути і «Мала Україна»... А такої не має, є хіба «Малоросія», видумка наших ворогів, але ми напевно не прийняли й не приймемо цієї назви. Шевченкові вистачало гасло «Україна» — чи не могли б і ми цим задовольнитися?..

**
*

Дещо більше клопоту маємо з поняттям чи гаслом «Західна Україна» Назва «Західна Україна» чимраз більше закорінюється не тільки в нашій публіцистиці, але й у науці, а найгірше — в нашому думанні і в наших почуваннях. Колись в Америці святкували 1 листопада «Свято Державности», а «Свято Соборности» ... 22 січня. Тепер погляди дещо змінилися й у багатьох місцевостях свято державности уже святкують 22 січня, а 1 листопада святкують під гаслом «Листопадового Зриву». В святочних промовах і в пресі все ж таки говорять про проголошення дня 1 листопада української державности. Я особисто мав клопіт одного разу, вияснюючи американському журналістові теорію чи практику двох українських днів незалежности. Ніякий інший нарід у світі не має двох різних дат для відзначування свого дня незалежности. . ми повинні цього позбутися й офіційно визнати тільки одну дату, в якій святкуємо день української незалежности. Ця дата є: **22 січня.** Бо хоч ми фактично проголосили 22 січня 1918 самостійну українську державу й назвали її Українською Народною Республікою, а дня 1 листопада 1918 р. проголосили самостійність західніх українських провінцій і назвали цю нову державу Західньо-Українською Народною Республікою, то повторюємо: **Дня 22 січня 1919 року перестала існувати Західньо-Українська Народна Республіка, як самостійна держава й залишилася тільки Українська Народна Республіка, проголошена 22 січня 1918 р.** Західні провінції України (Галичина, Буковина й Закарпаття) влилися в УНР, як її складові частини під назвою: Західні Області Української Народної Республіки. Цей акт соборности, цей основний закон ухвалили й підписали УНР і ЗУНР. Мені здається, що **цей закон української держави** повинен нас обов'язувати.

«Західна Україна», читаємо в «Енциклопедії Українознавства», 2, ст. 761, «публіцистичне визначення Зах. Укр. Нар. Республіки, згодом українських земель під Польщею, Чехо-словаччиною і Румунією. Нині визначення ЗУ вживають для всіх українських країв, приєднаних до УССР по 1939 р., на відрізнення від Центральних і Східних Українських Земель, які в 1920-39 рр. творили УССР». Стільки ЕУ. Мені видається, що якщо це й так, то наша публіцистика свідомо нехтує акт соборности, згідно з яким ЗУНР перестала існувати 22 січня 1919 р. й законно залишилися тільки «воєдино» злиті **всі українські землі в одну державу** українського народу під назвою УНРеспубліка.

**
*

Пояснення гасла «Західна Україна», що находимо в ЕУ, мовляв, це публіцистичне визначення ЗУНР, не відповідає дійсності. Якщо в теорії дехто часом і розуміє всі українські західні землі під гаслом «Західна Україна», то в практиці під цим гаслом криється Галичина. Називаючи Галичину «Західною Україною» — це дає їй певний престиж, повагу, але це рівночасно з одного боку осамітнює її, а з другого розшматовує одноцілий організм української нації, — щонайменше психологічно, емоційно. Бо слова - гасла криють у собі велику силу й спочатку тільки сугерують, а пізніше заставляють нас вірити в певні речі. Не добре, коли ми навчимо нашу громаду думати про Галичину як про «Західну Україну», навіть якщо цей «титул» вирізнює її серед решти українських земель, як складових частин **«єдиної України».** Правдива соборність є тільки тоді правдивою й дійсною, коли вона стає дійсністю не тільки на папері, але і в нашій душі.

Кілька припадкових прикладів вживання терміну чи назви «Західна Україна» чи навіть ЗУНР. Читачі найдуть багато більше їх — і в щоденній бесіді і в пресі, і навіть в наукових

виданнях. «Новий Шлях» з Канади в числі за 23 листопада 1963 р. цитує на своїх сторінках ,без найменшого коментаря, під заголовком «Гіркі Листопадові Рефлєксії», статтю підписану ініціялами О. П. Х., п. н. «Листопадові Роковини в Торонті», що друкувалася в тижневику «Наша Мета» від 9 листопада. Там м. ін. читаємо: «Не будь учасників Листопадового Зриву, не було б уже може й кому поставити перед очі загалу, а особливо нашому молодшому поколінню, отой світлий чин Народу з 1918 р.»... «Ця Листопадова подія з 1918-го року і її наслідки в житті Народу (!) може сміливо бути поставлена поруч таких подій, як — світлі перемоги армії Хмельницького під Жовтими Водами і Зборовом чи Виговського під Конотопом, чи врешті іншою подією, що ставала початком нової доби в житті українського народу»... «Коли б не Західно Українська Народна Республика, створена Геройським Листопадовим Зривом, то не було б і Акту Соборности, проголошеного в Києві 22 січня 1919»... Стверджуючи, що ми «щораз то більше байдужіємо і... нікчемніємо» у відношенні до цього «найбільш творчого чину в нашій історії», та що в день Листопадового Зриву деякі наші групи влаштовують інші імпрези, автор статті питає: «що сказали б ми, якби якась наша одиниця чи група важилась таке зробити в день роковин Шевченка чи Свята Соборности?!».

Я певний, що ніхто зо свідомих українців навіть не думає не доцінювати світлих і геройчних подій Листопадового Зриву. Але зводити день 22 січня тільки до свята Соборности і навіть чванитися, мовляв, «коли б не ЗУНР..., то не було б і Акту Соборности», то це мабуть за багато «кредиту» навіть для Народу — писаного з великої букви. Це клясичний приклад говорення про «соборну» Україну й думання про власну провінцію. Мені здається, що тут лежить якраз одно з кардинальних завдань нашої преси: навчити нас не тільки деклямувати й святкувати соборність, але й відчувати та думати по-соборницьки. До того часу, доки «соборність» не стане невід'ємною частиною нашого думання й відчування, — ми не будемо здібні на соборницьку дію.

Англійський додаток до тижневика «Народна Воля», що виходить у Скрентоні, ЗДА, в числі за 14 листопада 1963 р. друкує статтю про Львів п. н. «Столиця Західної України». Ми не будемо входити в історію, але мені таки видається, що хтось, свідомо чи не свідомо, хоче «вговорити» в нас існування двох Україн. Чому, в ім'я чого ділити Україну на дві державі, з двома столицями? Що злого з Галичиною? Галичина має світлу історію, а Львів, столиця Галичини ,був колись центром українського культурного й навіть політичного життя. Великоманія є такою самою хворобою як і комплекс меншевартости. Тим більше, коли творячи штучно дві України, ми ослаблюємо одну, **єдину** Україну. Політично і духово.

Український Публіцистично - Науковий Інститут виконує гарну роботу своїми брошурами, але чи й цей інститут не присвячує забагато місця одній частині українських земель і не пропагує забагато поняття «Західної України»?

***

Проблема наших «національних свят» повинна бути предметом нарад наших найвищих політичних чинників на еміґрації. В той час, коли Україна «мовчить», коли поневолена українська нація не має змоги говорити вільно й свобідно, — політична українська еміґрація мусить говорить за цю «мовчазну» Україну — гідно, відповідально, мудро. Що хто не говорив би, але політична еміґрація була завжди, в історії всіх народів з подібною долею до нашої, дуже важливим фактором у визволенні свого народу. Це тим важливіше в історії української еміґрації, коли ворог-окупант українських земель намагається не тільки економічно експлуатувати, але й знищити її духово, як самостійну націю. Москва знає краще від нас ролю свідомої політичної еміґрації, тому вона з такою заїлістю накидається на українців у цілому світі і навіть фізично нищить їх провідників. Бо ці закордонні українці небезпечні для московського сатанічного задуму не тільки своїм патріотизмом ,своєю політичною, науковою та культурною роботою в користь майбутньої вільної України, але й своїм числом. Українців є мільйони у вільному світі. Об'єднані, з пляном спільної дії — українці в силі зробити дуже багато для визволення України. Тому не добре роблять ті, що кажуть: «Україна визволиться з поміччю власних сил, що наростають, закордонних політиків вона не потребує, не тому, що вони злі, а тому, що вони не є людьми реальними і не знають, що в Україні діється».

Ми напевно не знаємо багато, що в Україні діється, не знають і ті, що були там кілька днів, але ми знаємо одне: **Україна поневолена.** І «закордонні українські політики» повинні зробити все, що є в їх силах зробити **закордоном,** щоб допомогти Україні визволитися. Ми віримо також, що «Україна визволиться з поміччю власних сил», але гадаємо, що Україна — це не тільки територія і нарід, що живе в дану хвилину на тій території, Україна — це також й усі ті мільйони українців, що живуть поза її межами й, хоч іншими засобами, але також борються за ту саму мету. Тому ці «Закордонні українські політики» є частиною великої української нації і тим самим вони є складовою, органічною частиною тих «власних сил», за поміччю яких Україна визволиться. Нероздільною, органічною частиною України є всі ті, що караються в концентраційних таборах на Сибірі чи в інших неукраїнських частинах червоної імперії; всі ті, що не з власної волі опинилися на вигнанні й зараз розпорошено живуть по цілому світі; частиною України, в духовому значенні, є й усі ті, що хоч уже мають громадянство інших держав, то все ж таки, з любови до землі

й народу свого походження, вони стоять у рядах борців за волю України. Бо якщо б так не було, то для добра й слави кого ми видаємо мільйонові суми на будову **українських** церков по всьому світі, чи на будову народніх домів, для кого й чому засновуємо економічно-фінансові інституції з українським характером й апелюємо до **українців** вступати в члени цих інституцій та піддержувати їх матеріяльно й морально (нпр. українські братерські союзи, кредитові спілки тощо)? Для кого й пощо тоді видаємо українські енциклопедії закордоном, будуємо пам'ятники Шевченкові й збираємо Національний Даток?!

А якщо всі українці є частиною великої безсмертної української нації «в Україні і не в Україні» сущих, як казав Шевченко, то на тих українців, що не живуть в Україні, припадає велике завдання робити в першу чергу те, що на Рідних Землях робити неможливо. Таких завдань є багато. І ми їх виконуємо в міру наших сил і уміння. Але в цьому є деякі недотягнення. Одним із цих недотягнень є неузгіднення найбільш засадничих справ, що відносяться до України й її визвольних змагань. Тому ми мусимо в першу чергу зробити порядок у власній хаті. До таких невпорядкованих речей належать в першу чергу наші національні свята. Національні свята стали тим важливіші, що на їх святкування часто запрошуємо й неукраїнців та вияснюємо їм значення тих свят. Українці на рідних землях цих свят відзначувати не мають змоги.

Отож, на мою думку, ми повинні святкувати **тільки одно свято державности й самостійности.** Цим одиноким святом повинен бути день 22-го січня. Це згідно з актом проголошення української незалежности (IV-ий Універсал дня 22 січня 1918), який постановляв: «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою **Українського Народу»,** та згідно з актом соборности українських земель від дня 22 січня 1919 р., який повідомляв українську націю: «Однині воєдино зливаються одірвані одна від одної частини єдиної України, Західно-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина та Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна». Якщо ми визнаємо, що 22 січня 1918 року постала самостійна суверенна «держава **українського народу»,** то всі пізніші зриви, проголошення чи інші державно-творчі акти на будьякій частині української землі випливали тільки з цього **первісного проголошення,** були від нього узалежнені й вливалися в нього. Так треба читати й розуміти Акт соборности. День 1-го листопада 1918 р. (проголошення ЗУНР), день 3-го листопада 1918 р. (проголошення прилучення Буковини до України) тощо, є тільки кільцями в тому самому ланцюгу. Тому ми повинні визнати **день 22 січня як одинокий день української незалежности,** святкуючи й згадуючи в цьому дні **всі державнотворчі дії українського народу.**

Дня 1 листопада можливо святкувати Листопадовий Зрив, як один з наймаркантніших революційних актів нашого народу в модерній історії, але включити в це святкування й інші світлі, героїчні чини з наших визвольних змагань, як наприклад, Крути, Базар і ін. Було б добре піднайти більш загальну, всеобіймаючу назву для цього національного свята. **День Героїв,** наприклад, був би досить влучною назвою.

«Мовчазна» Україна на рідних землях не має змоги вирішити цього питання, тому український політичний провід на еміґрації повинен остаточно вирішити це дразливе питання — в ім'я і для добра дійсної **ідеї соборности,** в ім'я і для добра **єдиної України.** Таке вирішення чи впорядкування національних свят не тільки зблизить нас — і «східняків» і «західняків», і «великих» і «малих», — але рівночасно внесе порядок у цю преважливу справу та виелімінує завелике число національних свят. Це напевно піднесе наш престиж у наших власних і чужих очах.

Юрій Артюшенко

ПОШИРЮЙМО Й ПОГЛИБЛЮЙМО ВСЕНАЦІОНАЛЬНО ДЕРЖАВНУ ІДЕЮ

(В 25-ліття Державного Зриву Карпатської України)

1929-39 роки будуть в українській історії названі роками другого періоду наших визвольних змагань у теперішній добі, періоду підпільно-революційного.

Характерним виявом переходу від першого — всенародньо-збройного, до другого — підпільно-революційного періоду наших визвольних змагань є, напр., перехід Української Військової Організації (УВО), як найдальшого звена Української Армії, від військово-боєвої форми до форми політично - революційної, побудованої на політично-ідеологічній програмовості та національно-державній обґрунтованості.

Самопожертва й посвята українській національно-державній ідеї поляглих лицарів-борців із першого (державно-збройного) і з другого (підпільно-революційного) періодів стала взірцем до наслідування для живих поколінь, а зокрема в Карпатській Україні — стала побудником державного зриву.

Органічно виросши з основ згаданих двох державно-визвольних періодів, українська дер-

жавна ідея набрала в Карпатській Україні повнотного всеукраїнського змісту.

Наростання українських національних сил на Закарпатті датується 1919 роком, коли то Національний Конґрес в Хусті заманіфестував бажання людности Закарпаття злучитися з Українською Народньою Республікою — з Києвом. Молодь вела перед, і не від речі буде згадати тут той гурт молоді, що єднався навколо часопису, видаваного в тих роках Іриною Новицькою в Пряшеві.

Та 10. вересня 1919 року на міжнародній Конференції в Сан Жермені вирішено включити Закарпаття до складу Чехословаччини. Сойм же Чехословаччини ,потоптавши право Закарпаття — мати до 90 днів після підписання цього договору, свій власний сойм, не дав ніяких можливостей української політичної роботи на Закарпатті. Що більше: чеські урядові чинники, щоб загальмувати цю роботу, почали підтримувати москвофільські настрої, зокрема угрупования на чолі Бескидом і Цуркановичем та ім подібними.

Загальний розподіл внутрішніх сил був тоді не на користь для українців. Бракувало ще власної національно-свідомої інтеліґенції, безпосередньо з широких народніх мас Закарпаття.

Та після прогри державно-збройних змагань у 1920 році якась частина військовиків Армії УНР опинилася на Закарпатті. Вони, разом з цивільними політичними еміґрантами з Великої України і з Галичини, принесли сюди ще свіжий подих наших державно-визвольних змагань, що оживив тут дух княжої доби та відродив пам'ять про князя Коріятовича, який вивів предків закарпатців із Волині та оселив їх тут.

З'явились українські школи, «Просвіта», «Пласт, Кооперація. Наростала нова, молода закарпатська інтеліґенція...

В 1929 році відбувся І-ий З'їзд української молоді Закарпаття, що став предтечею нової, національно-державної епохи на Закарпатті...

— «Ми домагаємося, щоб наші представники не виступали в імені якогось там «посвояченого з чехами племені», — як це висловився чеський міністр, але в імені цілого 50-мільйонового українського народу, якого ми є членами...» — заявив селянин Д. на З'їзді «Просвіти» в Турі Реметі, як речник широких мас Закарпаття.

Події в 30-тих роках на Закарпатті тісно в'язалися з подіями на інших українських землях і які хвилювали українську політичну еміґрацію як «... органічну частину цілого українського народу, що під чужою владою перебуває» (Симон Петлюра).

І так, в 1930 році в Україні викрито «Спілку Визволення України»; в 1932 році «Національний Центр»; «Українську Військову Організацію»; в 1933 році «Організацію Українських Революціонерів». Того ж 1933 року Україну здесяткував жахливий голод, який свідомо спричинила тиранська влада Москви і в якім згинуло 7 мільйонів українців.

У цих же 30-тих роках набирає масового характеру український націоналістичний рух, становлячи для окупантської Москви (як це ствердили большевицькі головачі) найбільшу небезпеку.

ОУН поширювала всюди свою організаційну сітку й мобілізувала українські національні сили назустріч грядучим подіям, віддаючи при тім велику увагу Закарпаттю, про що свідчить виразно преса тих років. Ось хоч би згадати, що на сторінках паризького «Українського Слова» тоді з'явилися такі статті автора цих рядків: в 1937 році: «За запілля Закарпаття» та «Закарпаття бореться»; в 1938 році: «Нові містерії на Закарпатті» та «Закарпаття і чужина» і «Закарпаття перед новою небезпекою»; в 1939 році: «За самостійну політику Карпатської України». Була ще в «УСлові» стаття (в 1937 р.) «7 конґрес українського вчительства і Закарпаття».

ОУН тоді творило у вільному світі міцне запілля для Закарпаття, що в час державного зриву відіграло свою ролю.

І так, у Новім Світі (в ЗДА) засновано «Українську Пресову Службу» і створено ОДВУ, в Канаді — Стрілецьку Громаду й УНО; також і в південних державах Америки тоді постали подібні організації.

В Европі співзвучними цим Організаціям були: «Український Народний Союз у Франції», «Українська Громада» в Італії, «Українська Рада» в Бельгії, «Українське Національне Об'єднання» (УНО) в Німеччині. Всі вони творили ту атмосферу, той політичний клімат, що сприяв блискавичному національному усвідомленню людности Закарпаття, що духово її цілковито переороджував. Адже ця людність ще недавно не знала хто властиво вона є, а тепер виявила швидке і потужне зростання національно-політичної свідомости і піднімалася, щоб виконати свою історичну місію — відкрити ворота Києву в міжнародно-політичний світ, у коло вільних народів.

По п'ятьох роках після першого З'їзду української молоді, який відбувся в 1929 році, прийшов 2-ий величавий З'їзд молоді в 1934 році, що його підготовив «Народовецький Союз» — речник власнопідметности української політичної дії на Закарпатті. (В організації «Народовецького Союзу» брав нелеґальну участь і автор цих рядків). Резолюції 2-го З'їзду молоді Закарпаття були наскрізь націоналістичними.

Молода закарпатська українська інтеліґенція заявляла своє право на організаційне політичне життя. Те, що вчора було в серцях і думках одиниць, ставало сьогодні ідеєю загалу. Нарід скидав кайдани неволі. Цвітові молоді — Карпатським Січовикам не забракло відваги стати на прю з стократно сильнішим ворогом, хоч їм бракувало зброї. І Закарпаття з успіхом здало іспит — на мапах світу з'явилася **Карпатська Україна** й світ заговорив про неї.

Отже українське Закарпаття спромоглося: 1) Затвердити за собою власне ім'я, що його йому заперечували — ім'я Карпатської України. «Земля без імени», як перед тим назвав Закарпаття чеський письменник Ольбрахт, стала українською державою — Карпатська Україна. 2) Зосередити в собі цілість української проблеми та стати речником її на Заході, для якого Закарпаття було найдальше висуненим форпостом України. 3) Пригадати всьому українському народові його відвічні національно-державні дороговкази в його дальших визвольних змаганнях. 4) Підтвердити кров'ю своїх синів, що Карпатська Україна не є чужим твором, як ним не була проголошена Актом 22. січня 1918 року і об'єднана Актом 22. січня 1919 року **Українська Народна Республіка, але самобутним твором українського народу, зродженим з суверенної його волі.**

Власне скривавлена на полі бою з васалом гітлерівської Німеччини — Мадярщиною, Карпатська Україна першою поставила збройний опір брунатному імперіялізмові, вимовно заявила світові, що український нарід не перестане боротися проти всіх, всілякого кольору імперіялістів, що поневолюють чи схотять у майбутньому далі поневолювати Україну.

Не згасла і ніколи не згасне в душі українського народу ідея Святого Володимира, що її символом є тризуб — герб суверенної Української Держави.

Ця ідея животворитиме іскру боротьби в серці українського народу, і в слушний час ця іскра поновно спалахне вже незгасимим полум'ям, що спопелить наїздників і стане смолоскипом для всього людства на шляху до повної перемоги добра над злом — до пошанування волі народів і гідности людини. Поширюймо ж і поглиблюймо цю ідею в собі і зовні!

Коментатор

1963

РІК ЗМІН МАЛИХ—БЕЗ ЗМІН ВЕЛИКИХ

У всіх політичних центрах світу, у редакціях часописів, журналів та магазинів, у центрах суспільної праці, у безчисленних товариствах, осередках, групах і об'єднаннях наприкінці кожного року проводять сумаричний огляд подій, діловитости і наслідків, щоб на підставі минулого поробити висновки на майбутнє і продовжати це, що так широко називають у світі — прогресом.

Наша редакція невелика і журнал наш має обмежене значення. Але й ми наприкінці цього року Божого 1963 хочемо оглянутись на пройдений світом в загальному, а нашим народом зокрема, шлях та поробити й свої висновки, або, сказавши тривіяльно, встромити й свої три сотики у світову скарбничку.

Світ в цілому

Помимо великих очікувань, що були символом вітання року 1963 на порозі його молодости, цей же рік для всього світу перейшов на рівні пересічности, тобто, не записав себе він в історію світу, в історію людства великими золотими буквами і крім поодиноких, дрібних з історичного погляду випадків, ніщо помітне не попаде на ці сторінки. Зокрема не визначився цей рік ніяким великим духовим, чи політичним рухом, бо все вже започатковане далеко перед ним, а про наслідки Вселенського Собору можна буде говорити щойно в майбутньому: самі постанови ще нічого не дають, та й постанови ці ледве чи вже тепер настільки зрілі, щоб дати конкретні для світу овочі.

А проте одне треба для цього року відзначити: факт, що ніщо в ньому не сталося, треба теж підкреслити, як історичне явище, бо якщо в політиці ніщо не діється, то це теж подія і то подія ,що часами може набрати першорядної ваги. В обличчі двоподілу світу на ясно окреслені політичні табори, в обличчі тривкого дозброювання обидвох цих силових груп, в обличчі конфлікту ідей та світоглядів, що потрясають долею нашого світу вже від довшого часу, треба ствердити, що рік 1963 не приніс жадної полегші, жадного відпруження, не зробив нічого на історичну міру, а тільки переніс на своїх змучених плечах весь тягар існуючих проблем, щоб передати їх в цілості новому, 1964-ому рокові, своєму наслідникові. І якщо так можна сказати, то в цьому й власне значення минулого року: комунізм і большевизм продовжили ще на рік своє існування, помимо ідейного опору вільного світу, а цей вільний світ продовжив ще на рік своє існування, помимо посиленої атаки темних сил. Статус кво анте — ось і девіза минулого року і його власне політичне обличчя.

Це все пишемо у свідомості того, що з різних сторін можуть посипатись завваження: а що із ідейним розколом внутрі комунізму, а що із західнім світом та емансипацією кольорових народів, а що із смертю президента Кенеді та його політичної школи і так дальше і так дальше. На нашу думку ці всі питання мають свою вагу. але тільки в обмеженому розумінні, не в аспекті історії світу, бо ніодне із них не мало стільки сили, щоб надати **всьому** світові свій тон, чи витиснути на ньому своє безперечне п'ятно.

Конфлікт двох комунізмів

Суцільний колись комуністичний фронт зазнав тріщин. З різних джерел відомо, що це явище взяло свій початок не минулого року, але значно давніше, ще тоді, коли в своїх гірських проваллях, Мао-Тсе-Тунґ і його штаб вирішили не дозволити Сталінові водити себе довше за ніс і перейшли до великої офензиви, яка власне тому, що вона увінчалась повним успіхом, цілком не була ані ціллю ані бажанням Москви. Суттю московської політики в Азії є розбитий на двадцять провінцій, знесилений, продажний і реґресивний Китай, якого завданням було постачати людський матеріял для політичних цілів Москви, постачати тривалий стратегічний плацдарм для опанування Азії Москвою — не Пекіном. Це все закінчилось. І кожне намагання Москви завернути політичне коло історії на цьому терені тепер засуджене на невдачу, так довго, доки Китай є сцентралізований під владою одного політичного апарату. В цьому аспекті, для Москви далеко більше є сприємливий Китай Чіянґ-Кай-Шека із нездисциплінованими генерал - губернаторами, з мільйонними анархічними бандами, повстаннями, періодичним голодом і розсвареним Куомінтангом. Можливо, що Москва тужить тепер за таким саме Китаєм і дуже можливо, що вже пороблено в Москві пляни такий стан привернути. Якщо так, то ми скоро почуємо про Чіянг-Кай-Шека, про повстання в Китаю і про глибокі розходження серед китайських комуністів. Якщо так станеться, то це буде показник великого послаблення впливу Москви на світові політичні події взагалі, а в Азії зокрема і це може мати для московської імперії трагічні наслідки, бо її сила спочиває протягом всієї її історії власне в Азії — і то так у геополітичному, як і в духовому розумінні.

Еманципація колірових народів

Один із визначних англійських політичних коментаторів Таймс-у назвав це явище лявіною із всіми їй притаманними ціхами: малий невидний початок, несподіваний, понад всяку міру ґіґантичний зріст, тотальне знищення на її шляху і нарешті що? Ось і питання: і нарешті що? Купи непотрібного снігу, грузу, поламаних лісів і зрушеної безпотрібно землі — це наслідки лявіни в горах, включно із знівеченими селами та безліччю людських жертв. Які ж наслідки політичної лявіни колірових мас? Такі самісінькі. Ціла навала непотрібних політичних творів-держав, без жадного політичного освідомлення, без жадних історичних коренів, навіть заперечення і тих слабких традицій, що в такій Африці за собою полишали держави Конґа чи Зулю, а далі повний політичний хаос, суспільна анархія, катастрофа всякого правопорядку, десятки тисяч непотрібних людських жертв і ґіґантичні матеріяльні втрати. Якщо можна назвати Ніґерію, як вийняток, то цей вийняток тільки підтверджує загальне правило та й в самій Ніґерії ситуація дуже далека від стабілізації.

Хто винуватий у цьому?

Колоніяльні потуги на свою оборону кажуть сьогодні, що вони мусіли поступитись перед тиском прилюдної світової опінії. Але ж це слабке оправдання, бо хоч і який був тиск прилюдної світової опінії в час війни Бурів, Англія безмилосердно довела до перемоги своїх військових сил, не звертаючи на світову опінію найменшої уваги. Тільки сьогодні світова опінія перенесла свій центр з Парижу, Лондону та Цюріху до Нью-Йорку і Вашінґтону і якщо говорити відкритою мовою, то не світова опінія розвалила колоніяльні імперії, а політика та бажання ЗДА. Чи це було правильне історичне рішення, покаже майбутнє, бо ж треба навіть африканським штучним державкам дати якісь шанси, не тільки Індонезії та всім державним новотворам по всьому світу, побудованим при зелених столиках безконечних торгів. Для пародійности ситуації вистане не вперше пригадати, що старі, культурні народи Европи втратили свої незалежні держави в той самий час, коли мурини та маляйці подіставали свої. З чистого рахунку для Заходу виходить, що треба в Европі створити хоч із десяток нових національних держав, щоб в Об'єднаних Націях не попасти в абсолютну меншість — або розв'язати Об'єднані Нації.

Еманципація колірових народів відбилася також на внутрішньому житті ЗДА. І тут потомки привезених колись нелеґально чорних невільників сягають сьогодні по впливи і місце, неспівмірне із їхніми фізичними та матеріяльними спроможностями в загальному, а духовими зокрема. Динаміка цієї рухливости значно посилюється цілковитою інертністю білої раси, яка просто — на відміну від 19-го сторіччя — безсило опустила руки, додаючи своєю апатією познак сили коліровому рухові. Як звичайно бувало в історії, ця акція викличе колись реакцію, заки політичний балянс знайде собі місце в історичній дійсності і бажати тільки треба, щоб реакція знайшла собі радше вияв у духовій як у фізичній площині — з цілком зрозумілих причин.

Кольорова емансипація має теж — подекуди — свій вплив на становище та політику червоного Китаю, додавши расових мазків до образу зміни ситуації в Азії і разом з тим не дивно, що частина кольорових народів сприяє Пекінові радше, як Москві, що почало себе виявляти в новій політичній теорії, пропаґованій вже тепер органами світової преси, а саме в теорії солідарности білої раси в обличчі «жовтої небезпеки».

Разом з Москвою — проти жовтих?

Цікаво, що відіґріту теорію небезпеки жовтої раси підхопили так скоро і так широко ті самі сили, що свого часу побивались за всякими «маршами миру», «демонстраціями за мир» і за «повним атомовим роззброєнням». Ми не хочемо заперечити, що теоретично «жовта небезпека» існує, бо кількісно сам Китай в проглядному майбутньому матиме один більйон населення, але ми хочемо пригляну-

тись ближче реальній силі цієї — так тепер розреклямованої — небезпеки.

Уявімо собі, що сьогодні вночі мала б вибухнути модерна війна між Америкою і червоним Китаєм, повна, тотальна війна. Що може Китай зробити Америці? Китай може вмаршувати до цілої низки сусідніх держав, Китай може навіть спробувати захопити Формозу, хоч це йому дорого обійшлось би. Але Китай не має найменшої змоги сьогодні і завтра і післязавтра зробити навіть цього, що зробила Америці Японія в 1941 році. Китай не має відповідної кількости летунства, щоб повторити Пірл Гарбур і — зрештою — що собою являє трагедія Пірл Гарбур-у в час атомової тотальної війни?

Натомість Америка може зліквідувати Китай як великодержаву самим тільки літаками Стратегічної Повітряної Оборони і то тими, що на даний час находитимуться в повітрі. Отже для Америки Китай сьогодні і ще на довгі роки не є жадним поважним противником, якби мало прийти до тотальної війни.

А уявімо собі як виглядав би зудар Америки із СССР в такій же війні? Навіть обережні американці розцінюють втрати в населенні ЗДА в першому ударі на 50 відсотків... Дальші коментарі зайві.

Тепер завдаймо собі питання: в чийому інтересі втовкмачується в світову прилюдну опінію **гасло про актуальну** жовту небезпеку і разом з тим промовчується, або зменшується писаними на воді обіцянками Хрущова **правду про актуальну** червону небезпеку? Кому може залежати на тому, щоб витворити ідею про хрестоносний похід проти жовтої небезпеки **разом із Москвою** і зліквідувати безжалісно одиноку реальну і динамічно активну силу, скеровану проти совєтської гегемонії в світі...?

І Америка, ця сама Америка, загрожена смертельною небезпекою комунізму і російського большевизму мала б у цьому допомогти? Мала б бути повторена історична лекція знищення Німеччини при допомозі Росії з абсолютною користю для цієї останньої?

А чому не поставити питання інакше: чому не підтримати червоний Китай і не послабити Росії, як великодержави, як центру всесвітнього злочинного руху і як майже певного противника Америки в близькому майбутньому? Адже на здоровий розум — це одинокий шлях для національної американської політики, тобто для політики, якої ціллю мало б бути в першу чергу добро Америки та її громадян, а далі добро і безпека всього західнього цивілізованого світу. Послаблена Росія із китайським противником на плечах мусітиме поробити концесії Заходові — і тут відкриється справді величезне поле для доцільної, корисної політики! Та ні. Робиться навпаки. І ця робота йде пляново, енергійно, на всіх фронтах життя.

Минулий рік тим і позначився, що большевизм готов віднести ще одну дешево оплачену стратегічну перемогу, яка його на великий крок наблизить до його остаточної мети: опанування світу.

Німецька проблема

У своїй книзі «Корені другої світової війни» історик Тейлор цими словами описує поверсайську Европу років 1919-1939: «Німецька проблема не була війною розв'язана, вона власне була нею створена». Це саме говорить він про дійсність Европи після Другої Війни. І з кожним роком, що ділить нас від закінчення війни, німецька проблема не меншає, а навпаки — зростає. Так, як Штреземан колись поклав основи під розвиток Німеччини часу Гітлера, так Аденауер поклав сильні основи під розвиток Німеччини за часу — кого? Може Ергардта, може когось іншого. Ми мали вже нагоду займатись німецькими справами ширше і тепер приходиться тільки ствердити, що наші здогади себе оправдали: ініціятива берлінського бурмістра Брандта вказує на те, що німці пробують брати керму німецьких справ у свої власні руки. А це потягає за собою цілий комплекс питань відносно ревіндикації німецьких земель, відносно долі Середньої та Східньої Европи, а з тим і долі України. Заввага Ергардта про те, що Німеччина аж ніяк не думає укладати десятирічного пакту неаґрасії із совєтським бльоком, бо «не може засудити східніх німців на дальші десять років нужди в совєтській тюрмі», теж має своє значення. Ергардт виглядає добродушний, але це може бути дуже добра маска. Він доказав твердости своїх поглядів і стійкости своїх амбіцій ще як член уряду Аденауера. Новому рокові доведеться ще займатися цією проблемою, і якщо історія має йти далі природним шляхом, то можна сказати сьогодні, що европейські рішення будуть вже дуже скоро поставати в Бонні, а не в Лондоні, ані тим більше в Парижі.

«Маленькі» питання

Земна куля прибрана, як головка дівчини червоними квітками і кожна з них — це запальний пункт, існування якого доказує, що весь організм нашої політичної Землі хворіє на різні недомагання. Під цим оглядом Старий Рік не відрізнявся від своїх попередників і не тільки не зліквідував жадного з цих «малих питань», але додав ще одно — на Кипрі. Немає континенту, крім Антарктики, де перехресний вогонь спірних інтересів не викликав би зударів і проливу крови, і минулого року ми чули про принагідну стрілянину в китайських протоках, ліквідацію одного режиму в В'єт-Намі і насадження іншого, ледве чи кращого, стрілянину в Борнео, стрілянину в Конґо, в Анґолі, в Південній Африці, в Сирії, на межі Йорданії й Ізраїлю, в північній Африці, ну а далі старим звичаєм — Куба, Венесуеля і так без кінця. Нічого нового, але й нічого доброго. Роз'ятрені рани мають нахил до інфекції цілого організму і трудно говорити про світле майбутнє світу в обличчі такої ситуації. Навіть совєтсько-американське замирення не є чарівною палочкою на братню любов між арабами

й жидами та на полагодження всіх накипілих болів нашого світу.

А Україна?

На превеликий жаль (бо всі наші минулорічні новорічні бажання повисли в повітрі), Старий Рік додав тільки 365 днів агонії до українського питання. Наша справа не посунунулась вперед ні на крок і цього ствердження не злагіднять завваги про те, що тут і там нам вдалось рушити пальцем в чоботі, бо «навіть» пам'ятник Тараса Шевченка в Вашінгтоні, крім зужиття великої кількости нашої енергії та гроша, нічого справі України не придбав. Наша справа сьогодні вийшла — здається — поза наше розуміння світової політики і, очевидно, вона рішатиметься без нас — бо нас там немає. З Новим Роком ми повинні собі побажати не «згинення воріженьків, як роси на сонці», а зросту нашої національної солідарности, зросту наших національних сил, почавши від такої маленької справи, як українське національне шкільництво у вільному світі, українське купецтво і його повну підтримку всіми тими, що горлають про патріотизм, а купують у чужих, і порозуміння на політичному фронті з метою створення одного центру сили, в одному місці, з одною національною ціллю. А тоді може справа України сама від себе почне інакше виглядати і там, на Рідних Землях.

Доц. О. Сулима-Бойко
Голова Г. У. ОУЖ в Німеччині

НА ШЛЯХУ АКТИВІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТИ СФУЖО

(Европейська Конференція в Англії)

Українське жіноцтво має за собою славний шлях у напрямку самоорганізації. Можна сміливо сказати, що українське еміґраційне життя після другої світової війни не мало і не має такої універсальної суспільно-громадської організації, як Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, яка об'єднує до двадцять тисяч жінок різних політичних напрямків, різних віровизнань, професій, тобто фактично з'єднує в своєму лоні весь український жіночий світ, що живе і працює на всіх континентах, у всіх країнах вільного світу.

СФУЖО сьогодні становить собою цікавий конґльомерат організацій, об'єднаних спільним завданням — піднести українську жінку на рівень сучасних громадських, культурно-освітніх і державно-політичних завдань та зробити її діяльною співучасницею у визвольному змагові України.

Щоправда, ще багато жінок не належать до СФУЖО, та включення цих неорганізованих жінок до лав Світової Федерації виглядає нам лише проблемою часу, проблемою вкладу праці і дальших зусиль.

Небуденним зусиллям цього роду стала Европейська Конференція СФУЖО, яка відбулася 14-18 листопада ц. р. в Англії. Потреба цієї Конференції відчувалася давно, бо в Европі існують кілька жіночих організацій різної сили, потужности й активности. Коли найчисленнішою організацією українських жінок слід би вважати англійську (коло тисячі членів), то рухливішою в методах роботи і в шуканнях, здається, слід би визнати ОУЖ в Німеччині. Поза тим є ще жіночі організації в Австрії, Франції, Бельгії.

Між усіма европейськими жіночими організаціями контакти дотепер носили характер лише спорадичний. Тим часом ясно, що в діяльності европейських жіночих організацій, в їх методах, завданнях і в обставинах навколишньої дійсности — є багато спільних моментів. Отже, потреба взаємообміну думок напливала сама собою вже від довшого часу. Та щоб цей взаємоконтакт мав під собою солідну підвалину, потрібно було спільної творчої зустрічі, конференції.

Організаційний і матеріяльний тягар підготови ліг на плечі ОУЖ Англії, а тому що та жіноча організація є Референтурою СУБу, то фактично всі видатки, за виїмком часткової оплати подорожніх квитків, яку покрило СФУЖО, взяв на себе великодушно СОЮЗ УКРАЇНЦІВ БРІТАНІЇ. Треба підкреслити з великим признанням, що англійські подруги з допомогою СУБу добре справилися з цим нелегким завданням. Було створено ідеальні передумови для успішної праці. Делеґатки мали забезпечені затишні приватні приміщення, українське домашнє харчування (Жіноча Господарча Комісія, засукавши рукава, сама варила обіди, вечері, каву, чай, навіть пекла торти тощо), доїзди таксівками до місця засідань, на двірець, з двірця, і т. і. Взагалі, в кожнім деталі відчувалась сердечна, тепла увага.

Конференція тривала від 14-го до 17-го листопада включно у Ноттінгем, а 18-го відбулася пресова конференція в Лондоні, в присутності англійських і українських журналістів та представників українських місцевих установ.

Англійська преса сприйняла Европейську Конференцію СФУЖО як певну екзотику. «Рочдейлер Обсервер» з 9. XI. 63 пише про нашу Конференцію так: **«Покажіть нам, як ви це робите» — Дж. В. Клеґ.**

«Я знайомий із українками продовж 15 років і впродовж того часу я не пам'ятаю, щоб їхні чоловіки не мали якоїсь конференції, з'їзду, чи ще чогось у якомусь місті в Англії.

Українські чоловіки спішать до Брадфорду,

Лідсу, Лестеру й Лондону кожного тижня. Коли це не конференція, то, мабуть, якесь 1-ти, 15-ти, або 20-тиріччя. Усі ці імпрези здебільшого чоловічі й на них ви бачите дуже мало жінок, хіба що потрібна якась їжа. Тоді вони виринають невідомо звідки. Українські жінки, — як видно, — дуже терпеливі, ніколи не протестують, коли їхні чоловіки зникають з обрію, їдучи на якесь важливе засідання і ніколи ні про що не питають.

Зміна порядку.

Цього місяця жінки вирішили змінити порядок речей. Буде багато чоловіків, що няньчитимуть немовлят та, засукавши рукави, справлятимуться з домашніми зайняттями від 14-18 листопада. У цих днях СФУЖО організує в Ноттінгемі Европейську Конференцію. Українські жінки з Канади, Австрії, Бельгії, Франції й Німеччини, як теж репрезентантки з цієї країни «штурмуватимуть» Ноттінгем.

Цей З'їзд супроводитиме невідхильна пресова Конференція, господинями якої будуть леді Гескет, голова Англо-Українського Т-ва і пані Остап'юк, голова ОУЖ у Великій Брітанії.

Бажаємо щастя паням! Будемо надіятися, що їхні чоловіки дозволять їм це робити без перешкод . . . »

Джон В. Клеґ.

Не можна відмовити цим рядкам погідного гумору. Однак, із зовсім іншим почуттям підходили ми, учасниці Конференції, до своїх завдань. Адже перша Европейська Конференція жіночих організацій відбулася в незвичайно складних обставинах міжнародного життя, які характеризуються притупленням ідейно - моральних політичних принципів, що веде до практичної вигоди дня, без огляду на історичні перспективи.

Під прапором коекзистенції шириться байдужість до народів, які страждають у неволі під владою Москви. Коштом упослідження найжиттєвіших інтересів одної частини людства будується ілюзоричний, ненадійний світ спокою другої частини.

Може цим і слід пояснити те, що доповідь «Становище жінки на Рідних Землях» зібрала незвичайно велику авдиторію та була прослухана з особливою увагою. Не буду тут передавати змісту цієї доповіді, що з її повним текстом читач має змогу познайомитися на сторінках «Свободи». Зазначу лише, що вона насвітлювала такі теми:

У боротьбі за віру свого народу.
Жінка в умовах національного гноблення України.
Обмеження норм на освіту і українка.
Правне становище української жінки в теорії і практиці.
Боротьба совєтського уряду із низьким приростом населення.
Родина, побут, санітарні умови
Висновки з доповіді, а на початку — вступ.

До таких висновків поданих на закінченні, можна прийти лише в наслідок опрацювання величезної кількости фактичного матеріялу; без цього опертя на фактах, висновки могли б видаватися парадоксальними. Та у цей грізний час втрати багатьма репрезентантами могутніх світових сил гідности, самопошани і реалістичної орієнтації в дійсності, українське жіноцтво у вільному світі зобов'язується твердо і незламно захищати свободу всіх народів світу від рабства, служачи практично в межах цього загального завдання інтересам українського народу та зокрема української жінки поневоленої Батьківщини.

Українське жіноцтво на Европейській Конференції глибоко відчуло свій духовий зв'язок з посестрами на Батьківщині, воно ще і ще раз вчулося в їхні болі і страждання та, вірячи у кращі часи, не губить надії на остаточну перемогу, що її треба вибороти спільними зусиллями.

З особливим задоволенням слід відзначити, що Конференція пройшла дуже ділово, здисципліновано, чітко, завдяки досвідченому керуванню з боку представниці СФУЖО, ВПП І. Павликовської, довголітньої і визначної жіночої діячки, яка завдала собі труду спеціяльно на Конференцію приїхати із Канади і виголосити кілька річевих і напрямних доповідей на такі теми: «Ідейні основи СФУЖО», «Праця СФУЖО в українській спільноті на еміґрації», «Головні напрямні праці СФУЖО (1959-1962)».

Крім зазначених вгорі рефератів, на Конференції велику увагу присвячено звітності складових жіночих централей в Европі. Кожна жіноча організація зложила звіт за свою діяльність, починаючи від 1959 року, тобто від нового етапу після Другого Світового Конґресу Українського Жіноцтва, який відбувся в Нью-Йорку 1959 року і де було вже підсумовано роботу за попереднє десятиліття.

Також були запляновані писемні реферати і усні докладні виступи на теми організаційні (Англія, Німеччина), виховні (Англія, Німеччина), суспільної опіки — усний, широкий виступ (Німеччина), як субстрат для дискусій на цю тему; культ-освітня праця — (Франція, Австрія); жіноча преса — (Франція); народне мистецтво — (Англія); зв'язки українських жіночих організацій — (Бельгія); інформація про Світовий Союз Українців — представниця СФУЖО; пояснення до бюджету фінансів СФУЖО — представниця і фінансовий референт СФУЖО. На Конференції визначено кандидатуру на заступницю голови СФУЖО в Европі — п. Воропай (Англія).

Зрання до вечора кожного дня, придержуючись програми і інструкції Европейської Конференції, інтенсивно працювали делеґатки зі своїх країн. Якщо вдуматися в сенс сказаного, обговореного і продискутованого протягом п'ятьох днів, то можна прийти до висновку, що Конференція намагалася накреслити перспективу для майбутньої жіночої роботи й да-

ти для неї напрямні. Загально вони представляються так:

Европа залишається і надалі місцем перебування української політичної еміграції. З погляду геополітичного вона є форпостом вільного українства. Обидва ці моменти виступають як специфіка також у діяльності всіх европейських українських жіночих організацій.

Це накладає на жіночі організації в Европі обов'язок а) особливо уважно вивчати становище жінки на Рідних Землях та бути в міру можливости речником цих інтересів на Заході, б) духово готуватись до майбутньої зустрічі з українським жіноцтвом у процесі українського національного визволення.

Конференція вважає справу тіснішої координації праці жіночих організацій в Европі за річ назрілу до здійснення і розглядає вклад праці й ініціятиву такого засягу, як вираз здорових, глибоких організаційних тенденцій управи СФУЖО.

Укр. Жіночі організації в Европі схвалюють провідні засади СФУЖО в її діяльності і вітають послідовно застосований дотепер принцип понадпартійности Українського Жіночого Руху та вірять у застосування цього принципу в діяльності жіночих організацій европейського терену надалі.

Головним завданням всіх жіночих організацій на терені Европи є а) розбудувати жіночу мережу так, щоб вона охоплювала все еміґраційне українське жіноцтво, б) розробити систему поглиблених нових форм роботи жіночих клітин в напрямку культурно-освітньої, громадської, господарської і особливо виховної діяльности жінок, в напрямку ознайомлення жінки з її жіночими інтересами і обов'язками, в) помагати жінці у постановці виховання дитини в умовах чужинного оточення.

В ділянці міжнародніх зв'язків особливо потрібно скоординувати співпрацю жіночих організацій у здобуванні нових впливів, нав'язуванні нових зв'язків з визначними жінками Заходу, в організуванні міжнаціональних жіночих конференцій, в участі у чужинній жіночій пресі, у передплаті чужинних жіночих журналів, листків і бюлетенів. Українські жіночі організації Европи підтримуватимуть надалі кожний консолідаційний захід, який веде чи до скріплення культурних еміґраційних завдань, чи політично-самостійницьких змагань українського народу.

На закінчення, як уже згадувалось, відбулася цікава пресова конференція, яка носила характер безпосередности, була жвавою і змістовною в той же час.

Можливо, що після неї англійські журналісти перестануть дивитися на українців і їхніх жінок з погідним гумором, а відчують в них певну, духово-моральну силу в боротьбі за гідність, честь і майбутність Вільного Світу, хоч українці і не вливають себе у модну і поширену зараз на Заході течію коекзистенції.

9. XII. 1963.

Осип Бойдуник

ГОТУЮЧИСЬ ДО V ВЗУН...

(Продовження)

3) **Питання взаємовідношення між людьми і нацією,** чи «людина — суспільство — нація», як то поставлено в доповіді др-а М. Антоновича на «Студійній Конференції» в Торонто. Це кардинальне питання торонтська конференція розглянула також в площині, в якій дотепер розглядане воно було на форумі ОУН чи ПУН.

В розділі «Загальні означення» Програми ОУН, схваленої І-м Конґресом в 1929 р. сказано: «4) Нація є найвищий тип людської спільноти, що при найбільшій психологічній та суспільній зрізничкованості, має свою одну внутрішню форму, витворену на ґрунті подібного природного положення, спільного переживання історичної долі та невпинного стремління здійснитися в повноті силової натуги».

«5) Внутрішня форма нації є основний чинник її динамічного тривання і разом з тим принцип систематичного формування, який дає життю нації на протязі її історичного розвитку суспільну духову окресленість, зазначену в різних її конкретно - індивідуальних виявленнях. У тому означенні внутрішня форма — це є ідея нації, що основує та вможливлює її історичне ставання».

Це є т.зв. органічне окреслення чи визначення нації, прийняте слов'янськими і германськими народами, в протилежність до т. зв. атомістичного, чи механістичного окреслення, прийнятого романськими і англосаксонськими народами, які націю вважають сумою людей, охоплених державною формою (в українців — найвиразніше у В. Липинського). Це органічне окреслення нації належить до основних чи принципових визначень ідеології українського націоналізму. Воно є в програмі ОУН, схваленій всіми дотепер відбутими ВЗУН-ами, починаючи І-м Конґресом. В такому окресленні нації визначено й місце людини чи одиниці та взаємовідносини між нею і нацією.

У програмах ОУН, де говориться про державний лад і про законодатні органи, вибрані громадянами, вже посередньо визначено взаємовідносини між спільнотою і одиницею, та значення одиниці в спільноті чи суспільстві.

Про те місце одиниці і ті взаємовідносини

вже зовсім конкретно писав др. Ю. Вассиян у своєму творі «Ідеологічні основи українського націоналізму», де сказано: «Одиниця є в суспільстиі неодмінний підмет і таке її положення означає з одного боку засаду суспільного інтеґралізму, висловлюючого безпосередньо й активну причасність одиниці в складі організованої громади, без огляду на рід, обсяг та видатність виконуваної функції. З другого боку, випливає з цього ж самого положення засада індивідуального максималізму, по думці якого одиниця змагає до найповнішого самовиявлення на ґрунті збірного життя, передумовою чого може бути виключно її дійсно вища духова якість. На перехресті обох засад родиться вся проблематика та власна динаміка історично-суспільного процесу».

М. Сціборський в «Націократії» говорить, що «справжня сила політичного устрою і тих ідей, що в ньому заложені, найкраще унаглядніюється в умовах відповідної свободи й її провідної зверхности; забезпеченні суспільству необхідної сфери критичного думання, чинної співучасти в державному життю й самовиявлення. У цьому, власне, полягає справжня, глибока ідея правової держави, що дисциплінує громадянина й підпорядковуючи його загальним цілям, водночас не позбавляє його права лишатися індивідуальністю».

О. Бойдуник в своєму «Господарстві» (реферат, читаний у Львові в Товаристві ім. Петра Могили в 1937 р., згодом в 1939 р. предложений ІІ-му ВЗУН-ові, а в 1940 р. в Кракові поширений і виданий циклостилевим друком), видвигаючи солідаризм, як систему соціяльно-економічного ладу, пише: «Вихідною точкою для націоналістів є національна спільнота, якої основною клітиною є родина... Зовнішньою формою тої національної спільноти є держава. Одиниця, людина, член чи громадянин тої національної чи державної спільноти, через яку той суспільний організм діє, завдячує свою особовість і особистість тій же спільноті. Особовість і особистість поза спільнотою не існують і не є до подумання. З того випливає ясно й місце і роля та завдання одиниці в суспільному організмі і його житті. Завдання одиниці, без уваги на те, яку функцію вона виконує й на якому щаблі суспільної ступениці вона находиться, є вдержати суспільний організм фізично і морально та дбати про його добробут, ріст і могутніння. Тільки фізично і морально здоровий суспільно-національний організм, добробут і могутність його форми-держави — запевнить також добробут одиниці та гідне й достойне людини життя. В рямцях, визначених отими вимогами й обов'язками супроти національно-суспільного організму й держави, одиниця може розвивати добробут і користати з овочів своєї праці й добробуту поодиноких її членів-одиниць. І власне, в тій взаємозалежності й заключається органічність суспільного життя взагалі, а господарського зокрема, що й мусить бути бране на увагу в організації того життя і в політиці».

П. К. Боярський в «Національному Солідаризмі», виданому в 1946 р. циклостилевим друком, пише: «Солідаризм, а головно національний солідаризм, спрямований, як уже сама назва вказує, на усуцільнення всіх складових частин суспільного організму, в тому випадку народу... Всі складові частини, зберігаючи духову одність і гідність, солідарно діють, солідарно несуть тягарі і солідарно відповідають за дії і висліди». «Взаємна залежність у тягарах, чинностях і відповідальності в солідаризмі забезпечує складовим, солідаризованим частинам їхню окремішність і гідність, а тим самим охороняє їх, поперше, перед сваволею, а подруге, перед тоталітаризмом. В людських спільнотах, які творять духово-моральну одність, та в яких духово-моральні вартості ставляться понад матеріяльні інтереси, — там і лише там можна здійснювати солідаризм. Національний Солідаризм як ситема є також протилежністю, з одного боку до ліберал-капіталізму, а з другого — до державного капіталізму більшовиків... Для солідаристичної системи не лише людина і її добробут залежні від спільноти і її добробуту, але й навпаки — спільнота й її добробут залежні від людини й її добробуту».

В національному солідаризмі чітко розв'язується питання «Людина — суспільство — нація», чи питання «взаємовідношення між людиною і нацією». І як вже вгорі згадано, також ідеї національного солідаризму взято до уваги на ІІІ-му ВЗУН-і при укладенні програми ОУН, резолюцій ІІІ-го ВЗУН і «Деклярації» ПУН з нагоди ІІІ-го ВЗУН 1947 р.

В Програмі ОУН, схваленій IV-им ВЗУН у 1955 р., в розділі «Соціяльна політика», сказано: «2) соціяльний лад спиратиметься на засаді свобода і гідність людини...».

Проф. Є. Онацький у своїй основній студії «Основи Суспільного Ладу», виданій 1949 р. в Буенос Айрес, приходить до заключень, що «нація в своєму комплексі моральних і політичних суспільних сил не може залишатися байдужою до долі працюючих мас, її складової частини, що відповідно до свого стану, вливають до неї животворні сили чи отруту гнилизни... з цього випливає, що в модерній державі треба стреміти не до боротьби кляс, а до солідарного координованого співробітництва... Держава в такій концепції не буде більш одноклясовою державою, де панує одна якась кляса... а буде державою всеклясовою, де інтереси всіх кляс будуть гармонійно й солідарно погоджуватися в національній співпраці під керуванням уряду...».

4) **Націоналізм і демократію** розглянув у своїй доповіді на торонтській конференції проф. д-р Петро Стерчо.

Цьому питанню українські націоналісти присвятили чи не найбільше уваги і то так ще до І-го Конґресу, як і по ньому, і присвячують по сьогоднішній день. Присвятив тому питанню

увагу й М. Сціборський у своїй «Націократії», як і П. К. Боярський у своєму «Національному Солідаризмі». Присвятила тому питанню увагу й «Ідеологічна Конференція» ОУН в 1948 р. Багато уваги тому питанню присвячував і В. Мартинець. Заперечуючи демократію, М. Сціборський протиставив їй «націократію», а П. К. Боярський — «народовладу».

Тут треба відмітити, що «демократія» то не є лише система устрою чи влади в державі. Демократизм, побіч державного ладу, це також світогляд і всі інші з того випливаючі «імпондерабілія», між якими є й погляд на націю, на одиницю і т. д. У демократії, чи демократизмові нарід-нація не є спільнотою в розумінні духово-культурному, лише державно-політичному, тобто як населення якоїсь території, визначеної політично-державними межами. Це ми, еміґранти, знаємо не лише з теорії, але, на жаль, і з практики, коли то нам нашу національність записували, а подекуди ще й тепер записують не по духово-культурній і кровній приналежності, лише по державній приналежності. І це відповідає генетичному походженню слова «демократія» від грецького слова «демос» — населення, чи маса-люд, як каже проф. Онацький в згаданій праці. І це відповідає атомістичній чи механістичній теорії про націю, про що вгорі була мова. А ми вже сказали, що питання окреслення нації є основним і принциповим в українському націоналізмі чи його ідеології.

Націократія — як її дефінює її автор М. Сціборський, означає: «режим панування нації у власній державі, що здійснюється владою всіх соціяльно-корисних верств, об'єднаних — відповідно до їх суспільно-продукційної функції — у представницьких органах державного правління». Як це на практиці мало б виглядати, це ми знаємо з Програми ОУН, схваленої II-им ВЗУН-ом в 1939 р., яку частинно ми вже вгорі цитували.

Народовлада, як її дефінює її автор П. К. Боярський ,означає: «В національно-духовій єдності нарід є джерелом зверхности і влади у своїй державі, по своїй волі». То значить, що нарід є неподільним господарем у свої державі. Істотно, коли йдеться про саму систему влади, чи устрою, то «народовлада» є майже тотожна з «демократією». Різниця лише в тому, що на місце демократичної безликої чи невиразної маси («демос»), вступає чітко окреслений, чи означений, духово спаяний і однотний — нарід. Як це на практицці мало б виглядати, це ми вже знаємо з Програми ОУН, схваленої III-ім ВЗУН в 1947 р., яку ми вгорі частинно цитували.

То далеко не значить, що українські націоналісти заперечують історичне значення і заслуги демократії. Навпаки.

В червні-липні 1948 р. відбулась «Ідеологічна Конференція ОУН», яка схвалила цілий ряд резолюцій, де в розділі «Українська Народовладна Держава», сказано:

«1) Народовладний Устрій, спертий на ідеї свободи й солідарности станів, є тією новою суспільною системою, в якій знайдуть своє продовження органічні процеси національного зростання, через ліквідацію соціяльних антаґонізмів».

«2) Народовладний устрій, що зростає в дусі українського націоналізму, містить у собі ті ідеї, які піднесено в епоху демократії — рівність кожного перед законом, духову толеранцію, забезпечення права й можливости критики політичної влади, постійну контролю дії влади через осуд суспільної опінії та судейських органів».

«3) Всі творчі соціяльно-устроєві досягнення демократизму український націоналізм розгортає далі...».

«4) Система народовладности не обмежиться лише досягненням демократичн. устрою...».

В розділі «Суть українського націоналізму», в уступі Г) сказано: «6). Кінець 19-20 століття приносить ідею національного солідаризму в різних модифікаціях, яка в своїй суті є виразом дальшого зростання нації. Кладуться перші підвалини під той місток, що не шляхом клясової боротьби, а шляхом соціяльного узгіднення, опертого на визрілу органічність нації, приведе націю, а з нею й людину, до світлого майбутнього». «7). Здійснити розвиткові прямування нації на засаді її органічности і тим відкрити нову фазу в історії людства покликаний український націоналізм. Тому український націоналізм є непримиримий і войовничий по відношенню до всього, що протистоїть таким його прямуванням своїми теоріями, концепціями, ідеями».

Зрештою, треба й те мати на увазі, що демократизм, чи демократія вільного світу, на сьогодні не має чіткої й усистематизованої ідеології чи програми, яку вона могла б успішно протиставити ідеології чи програмі комунізму, який на неї наступає. На ті недоліки західньої демократії ми вже декілька разів звертали увагу також на сторінках «Українського Слова», останньо в числі за 14 вересня 1958 р., в статті «Жалюгідні прояви», де сказано:

«Тому західня демократія мусить рішитися на якийсь ревізіонізм... і найти для себе і своїх національних спільнот якусь «твердь», якою могла б мобілізувати ті спільноти і успішно протиставитись відосереднім розкладовим силам, а зокрема аґресивному і наступаючому на всіх фронтах московському і китайському комунізмові. Сам клич «свобода» чи «лібералізм» не вистачають і не вистачить».

Це ми також повинні і мусимо взяти до уваги, коли розглядаємо демократію, а тим більше, коли конфронтуємо її з нашою концепцією народовлади в національному солідаризмі і в нашій добі визвольних змагань.

(Закінчення в наступному числі)

Проф. Ю. Пундик

СИЛА І СЛАБІСТЬ МОСКОВСЬКОГО БОЛЬШЕВИЗМУ

(Закінчення)

Поруч нього, як друга слаба сторінка ідеологічних підстав большевизму, починає виростати проблема «бунту молодих». Я вживаю слово «бунт» досить у вільному розумінні, бо про справжній бунт годі говорити; йдеться тут про покищо несміливі прояви серед молодих тенденції до сумніву у партію і систему. З ідеологічного боку важливе те, що така тенденція виявляється серед тих, які виросли вже в добі післявоєнній, у добі «перемог соціялістичних ідей на широкому світовому фронті», як її описує комуністична пропаґанда, тобто тоді коли, здавалось би, не могли існувати причини сумніватися у правильність партії, тим більше, ще майже напередодні приобіцяної остаточної перемоги комуністичної ідеї, — встановлення комуністичного суспільства.

Фермент серед молоді має різні форми й характер. Він ще зовсім не означає, що молодь відкинула вже комунізм і готова йти на барикади боротьби проти нього. Значна частина цього ферменту — це звичайний нігілізм без будь-якого ідейного чи програмового спрямування, це звичайний бунт одиниць проти казарменої одноманітности системи і проти страху «Я все своє життя провів у страху» — говорив один студент Клявсові Менертові, авторові книжки «Совєтська людина і її світ.». «У страху за те, що хтось прилюдно мене зганить; за те, що мені можуть відібрати мою стипендію; у страху за те, що мені можуть наказати кинути школу і їхати працювати в Сибірі; вічно у страху! Тепер мені вже досить боятися!»

У других — це підозріння до «батьків» з ЦК партії щодо чистоти їх рук і їхньої ідейности після їхнього служіння Сталінові. Видно, що це підозріння живе, бо 8 березня ц. р Хрущов примушений був боронити «батьків» (і себе) заявляючи: «Постає питання, чи знали керівні кадри партії, скажімо, про арешти людей тоді (за Сталіна)? Так, знали. Але чи знали вони, що заарештовували ні в чому не винних людей? Ні, цього вони не знали. Вони вірили Сталінові».

Сумнівно, чи ця заява вдоволить тих, які пам'ятають його критику Сталіна на 20-му Конґресі в 1956 р., де він оповідав про те, як одного разу, ще за життя Сталіна, він говорив з Булґаніном про те, що, йдучи до Сталіна, навіть член Центрального Комітету ніколи не знав, де він опиниться після розмови зі Сталіном,— удома, чи у в'язниці? В тодішніх часах, говорив Хрущов у 1956 р. «важко було будь-якому членові Політбюро виступити проти такого чи іншого несправедливого чи неправильного поступовання, проти поважних помилок і недоліків у практиці провідництва». А ось в 1963 р. Хрущов заевняє, що він навіть не підозрівав ніяких «неправильностей».

У інших, врешті, це досить небезпечний для партії симптом — шукання за правдою і повільне відкриття її.

В серцях була правда прописана!
Носили її і ховали від поглядів,
Немов недозволену зброю,
Щоб з піхов у грудях дістати у полудень
І стати до чесного бою».

писав скритикований партією Євген Летюк про добу «культу особи».

А київський письменник Віктор Некрасов, відповідаючи на питання молодого героя фільму «Застава Ілліча» «Що нам робити?», радить іти невтомно, «шукаючи правдивого шляху, правди,» бо так довго поки людина шукає правди і відповіді на питання, вона живе. «Задоволене, щасливе життя без питань не є життям», пише Некрасов.

Як видно, це шукання за правдою турбує партію, бо в своєму виступі на нараді з «працівниками мистецтва й літератури» 8 березня Хрущов зокрема скритикував фільм «Застава Ілліча» за його пораду молоді жити її власним розумом. І сама недавня нагінка на літературу й мистецтво має, як видно з виступів Хрущова й Ілічова, не так очищення літератури й мистецтва від «декадентського сміття», як радше намагання спинити в корені шукання за власною правдою, щоб молоде покоління справді тієї правди не дістало «з піхов у грудях до чесного бою» Про це виразно заявив Хрущов на березневій нараді, говорячи, що далше толерування ідейних відхилень в літературі й мистецтві привело б до «удару по наших революційних завоюваннях в галузі соціялістичного мистецтва. По логіці боротьби, —говорив Хрущов, — справа на цьому не закінчилася б. Не виключено, що ці люди, нагромадивши сили, зробили б спроби виступити проти революційних завоювань і в інших галузях.» Хрущов, видно, добре пам'ятає, що протикомуністична мадярська революція зродилася ще задовго до жовтня 1956 р. в літературному клюбі імени Петефі, і боїться, щоб це саме не повторилося і в СССР.

Важко передбачити, як Москва думає порадити собі з цим шуканням правди. Ідейне виховання і перевиховання в дусі партійної ідеології, як видно ,не має успіху. Остається стара зброя, терор, — хоч може і не сталінського типу. На це натякав Корнійчук на недавньому пленумі Спілки Письменників України, радячи розкритикованим партією письменникам бути вдячним партії й Хрущову за те, «що їм розкрили очі, показали, куди вони можуть зайти, якщо проявлять впертість щодо своїх помилок». Ільїчов радив цим письменникам не хо-

ватися в мовчання, бож «мовчання теж щось означає, теж виражає якусь точку зору», тобто антипартійну точку зору. А Хрущов просто заявив, що «хто проповідує ідею мирного співіснування в ідеології (тобто свободу думання не по партійній лінії — Ю. П.), той об'єктивно сповзає на позиції антикомунізму», а для таких, звичайно, місця не може бути в комуністичній системі.

Ані наявність слабостей, які були згадані вище, ані ідеологічне шукання серед молодого покоління не означають ще, що СССР стоїть напередодні упадку або революції. Ідейне шукання обмежується лише до невеликого гурту, ніяк неоформленого в якийсь рух Решта молоді або вірить в комунізм, сприймає дійсність як щось дане й незмінне, або взагалі байдужа до ідеологічних справ, а просто намагається якнайкраще влаштуватися в житті.

Поминаючи мілітарну сторінку справи, один з факторів сили московського большевизму є повна й абсолютна контроля над духовим і матеріяльним життям населення. В 1839 р. маркіз де Кюстін писав, що «політична система Росії не могла б пережити двадцяти років вільного контакту з Західньою Европою». Теперішня повна ізоляція населення СССР не тільки від Західньої Европи, але навіть і від інших країн комуністичного бльоку, дає Москві змогу тримати маси населення якщо не в активній, то принаймні пасивній льояльності до режиму. А злагіднення терору, деяке покращання життьових умов і обіцянки повного достатку за десять-двадцять років створюють в масах ілюзію того, що жити таки справді стало краще шо партія справді дбає про нарід і що комунізм, можливо, таки найкраща система. Нема сумніву, що політика Хрущова зміцнила СССР не тільки на зовнішньому фронті, але, що найголовніше, зміцнила його на внутрішньому фронті, створивши ілюзію нормалізації життя і надії на його покращання під піклуванням партії. Можна без перебільшення сказати, що щойно після Сталіна совєтська пересічна людина почала утотожнювати свої особисті інтереси з інтересами держави й режиму. А це дуже вахливий факт у нашому підході до розгляду питання сили большевизму. Безперечно шукання за правдою продовжуватиметься, але потрібні будуть довгі роки на те, щоб воно могло стати масовим. Лише якась велика невдача чи то на зовнішньому фронті, чи на господарському фронті може приспішити цей процес.

Якщо йдеться про зовнішній фронт, то в останніх кількох роках крім Куби Москва не може похвалитися великими успіхами; навпаки, в арабському світі вона втратила свої позиції і це саме можна сказати про Африку, де надії Москви на створення комуністичної бази в Ґвіяні не справдилися. А все ж поки в країнах поза комуністичним засягом не будуть задовільно розв'язані соціяльні й господарські проблеми, до того часу Москва й комунізм лишатимуться для багатьох великою атракційною силою, а це в свою чергу допомагатиме Москві розбудовувати в уяві її громадян міт про проґресивність і силу комуністичної ідеї й системи. Не дарма у Москві таку велику рекляму роблять Кастрові; він потрібний Москві для внутрішної пропаґанди серед самих совєтських громадян.

Врешті головною базою сили московського большевизму є його московський характер і московський зміст. Якщо навіть Керенський на еміґрації заявив, що краще поганий диктатор (Сталін), ніж «різання живого тіла Росії», то що тоді говорити про пересічного московського обивателя? Від смерти Сталіна тон і спосіб розбурхування партією націоналістичних московських почувань змінився, став не такий яскраво грубий, зделікатнів. Але навіть без такої сталінської пропаґанди для пересічного росіянина СССР у світі — це черговий крок до здійснення старих російських імперіялістичних прагнень зробити Москву новим світовим Римом.

Як вказує Ю. Бойко, комуністична диктатура не суперечить, а відповідає природі й потребам московської вдачі; вона вливає в окреслене й організоване річище анархічну вдачу москалів, на що вказував і Федотов, кажучи, що москаль по вдачі потребує сильної руки пана і що після кожного бунту він вертається назад до свого пана добровільно простягаючи руки під кайдани. Як писав Бердяєв, совєтський комунізм «використав російські традиції абсолютистичної форми уряду, яка нагадує старий царський режим. Він використав усі різнородності російської душі, що була в опозиції до буржуазного суспільства того періоду; використав її релігійність, її динамізм, її прагнення до суспільної справедливости і царства Божого на землі, її нахил до самопожертви, її нечувану витривалість у терпінні, а також і нахил до грубости і жорстокости». Комунізм перебрав старі кличі московського месіянізму, ідею створення з Москви вогнища світла для освітлення «темряви буржуазного Заходу». Він став бажаним п'янким напоєм для мегаломанії, ксенофобства і комплексу переслідування московської душі, для якої вартість речей спочиває не в їхній практичності, а у величі. Для московського обивателя комунізм став ще одним «царем-пушкою».

Для москалів московський большевизм став тим, чим був гітлеризм для пересічного німця — здійсненням заповітніх мрій про світову велич і могутність, Третім Райхом. Різниця між москалем і німцем лише в тому, що москаль буде толерувати кожного не-москаля, якщо він погодиться хреститися на московський лад і молитися Москві й московському богові. Тому так довго як большевизм зберігає цілість «Росії» проти «розчленителів-сепаратистів» і поки він створює перспективи того, що колись англійські принцеси і американські мільйонерші чиститимуть чоботи російському солдатові, компартія матиме в московському обивателеві, — а таких обивателів є 90 мільйонів на 200-мільйонове населення СССР, — вірного союзника і надійну опору.

Т. Донець

ДО ТРИДЦЯТИЛІТТЯ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

Присвячую вічній і світлій пам'яті єдинокровних братів і сестер обітованого українського материка Наддніпрянщини, замучених і заморених голодом червоно-імперською Москвою в 1933 році та викриттю ганебно-блюзнірської ролі в цій трагічній події покидьків і сміття з українського роду — комуністично-комсомольського шумовиння.

Автор

Большевицька жовтнева революція 1917 року (за новим календарним стилем 7 листопада 1917 року) вивела колишню царську Росію з рядів двох протилежно наставлених та охоплених огнищем світової війни бльоків держав та скерувала її в річище досі небачених соціяльно-політичних та психологічно-життєвих експериментів.

Попередні роки участи російської царської імперії у світовій війні (1914-1917 рр.) значно підірвали у всіх воюючих державах економіку й сільське господарство та викликали психічну втому. Руїни світової війни, колосальні втрати в людях, матеріяльна злиденність, спрагненість широких мас воюючих держав до миру, волі та спокою, — все це було прекрасним підґрунтям для здійснення російськими большевиками своїх плянів революційного перевороту та захоплення державної влади.

Захопивши державно-політичну владу на теренах корінної Росії, большевицька Москва під магічно-привабливими гаслами свободи, миру та соціяльної рівности і справедливости, не нехтуючи одночасно демагогією, насильством, терором, почала збройний похід своїми арміями на підбиття теренів, заселених етнічно неросійськими народами, а в першу чергу проти України та українського народу. Як це ми знаємо з останніх свіжих сторінок новітньої історії у збройній боротьбі 1917-1920 рр., український народ червоною Москвою мілітарно був переможений, а Україна була окупована червоною армією. Так закінчилась сторінка короткотривалого самостійного і суверенного життя України (1918-1920 рр.) з перманентною невгаваючою боротьбою.

Стоячи перед загрозою своєї політичної смерти в обличчі держав-потуг вільного світу та знаходячись на краю прірви матеріяльно-економічного банкрутства, большевики у 1918 році запровадили політику так званого «військового комунізму. Запровадження цієї політики було подиктоване потребою забезпечити так. зв. червону армію та робітниче населення більших міст харчовими продуктами ,а в першу чергу хлібом. Ця політика полягала в націоналізації, тобто відбиранні з приватної власности фабрик, заводів, підприємств та майстерень з усією продукцією на користь держави, а для селянства вона практично означала максимальну реквізицію, тобто леґалізований державою грабунок матеріяльних дібр та засобів — хліба, овочів, садовини, худоби, м'яса, шкіри, взагалі сільсько-господарської продукції. Ввесь головний тягар грабіжницьких реквізицій упав на Україну та українське селянство. Таке грабіжницьке висмоктування Українського селянства тривало майже три роки — до 1921 року, коли то червоний Кремль примушений був анулювати систему «військового комунізму» та проголосити «НЕП», «Нову Економічну Політику».

Зміст та сенс НЕП-у полягав у тому, що большевицька влада проголосила відносну свободу для приватної ініціятиви з конечною потребою збільшити та поширити сільсько-господарську продукцію та вироби предметів і речей широкого побутового вжитку. Ця реформа большевиків у господарсько-економічній ділянці по суті була відступом у їхній політичній програмі, вона була вирваною уступкою на вимоги спустошеного і зруйнованого господарського життя. Стрижнем і матеріяльно-економічним стимулом для хліборобської людности було знесення грабіжницької практики продовольчої розкладки та запровадження твердого й обмеженого продовольчого податку. Цей короткий період 1922-1928 рр. відзначився колосальним зростом сільського господарства та його продукції; зникло марево голоду та затяжної матеріяльно-харчової кризи, був значно піднесений життєвий стандарт середньої людини. Цей недовготривалий відступ большевиків від своєї програми скріпив їх державно і політично, а частково навіть мілітарно перед сподіваною іноземною інтервенцією.

На своєму 14-тому комуністичному з'їзді 1925 року вони ухвалили програму індустріялізації держави, а на наступному 15-тому з'їзді 1927 року вони неухильно прийняли рішення про колективізацію всього сільського господарства СССР шляхом ліквідації найбільш заможної і продукційної частини селянства — куркулів. Як перебуваючи ще в складі царської Росії, так і тепер у складі СССР, Україна становила вирішальний матеріяльно - господарський і стратегічно-політичний фактор та потенціял загально всієї імперії. Україна до І-ої світової війни, як також при большевиках, майже до останніх років II світової війни, була вирішальною базою-коморою постачання СССР (зокрема Московщини) хлібом та іншою сільсько-господарською продукцією, вугіллям, цукром, залізною рудою, марганцем тощо.

У психіці та в свідомости українського народу залишився глибокий слід вольности та громи і блискавки недавньої боротьби за свою Самостійну і Суверенну Державу. Україна історично завжди була об'єктом загарбницьких зазіхань інших держав — Польщі, Німеччини і т. д. Тому й тепер в плянах і в політичній стратегії Кремля Україна була ахілесовою п'ятою

московсько - большевицької імперії. Тому головні удари політично-програмового утиску червоний Кремль спрямував на Україну та український народ. Згідно з ухвалами 15-го з'їзду ВКП(б) про проведення колективізації, в Україні, як і по інших деяких неросійських республіках, вільне колись селянство силою адміністративного тиску, загрозами, залякуванням, безправним відбиранням (по суті грабуванням) майна, худоби, збіжжя, сільсько - господарського реманенту, викиданням із власних хат з малими дітьми на вулицю, — заганялося до колгоспів на нову державну большевицьку панщину, а большевицькі керівники подавали чергові рапорти до червоного Кремлю про збільшення процентів на виконання наказу про запроваджену колективізацію.

Вже 1929 року почалися в Україні нелюдські вчинки большевицьких керівників над безборонним українським селянством. Колективізація впроваджувалася під галасливими гаслами ліквідації куркулів як сільсько-господарської буржуазії на всіх відтинках совєтської пропаганди: у пресі, радіо, кіно, театрі, різних зборах та мітинґах. Винуватцем малих успіхів у колективізації робилося все того ж куркуля, тобто фактично найбільш працьовитих, морально здорових і економічно міцних українських селян. Згідно з варварськими директивами Москви таких селян кваліфіковано як ворогів колективізації. Брутальний апарат большевицької влади викидав селян з їх власних осель, запроторював до залізничних вагонів і десятками й сотнями тисяч вивозив разом з дітьми у дикі, холодні і безлюдні простори далекої Півночі і Сибіру.

Той страшний 1929 — 1930 господарський рік большевики в своїй історії називають «роком великого перелому», бо він був роком примусової інтенсивної колективізації села і «ліквідації куркуля як кляси». Той рік для большевицької внутрішньої соціяльно-економічної політики був «переломовим», бо на терені всього СССР, а особливо в Україні, комуністична влада переломлювала хребет селянству і досягла тоді для своїх завдань перших великих успіхів.

Для України ж і українського селянства зламання соціяльно-економічного хребта українського народу в 1930 році було лише вступом, початком всенародньої української трагедії жахливого голоду, що в найвищій точці вибух в усіх областях України 1933 року. Різницю в підході та динаміці руйнування села і загнанні селян з своїх господарств у колгоспне ярмо по корінній Росії та в Україні яскраво видно з наступної порівняльної таблиці: (Було загнано у колгоспи сільських господарств у %%):

	В Росії	**В Україні**
1929 рік	7.4%	8.6%
1930 рік	59.0%	65.0%
1932 рік	59.3%	70.0%

У наступних роках на теренах корінної Росії темп колективізації російського селянства був далеко повільніший та не супроваджувався такою жорстокістю, як в Україні.

Щоб доконати українське селянство в його пасивному опорі щодо колгоспів та тим самим вбити в ньому дух вольности та відносної господарсько - економічної незалежности, большевицька Москва адміністративно зобов'язала Україну виконати неймовірно великий плян хлібоздачі державі, що не відповідав ані кількості засіяного зерна, ані кількості зібраного врожаю. Вже 1932 року Москва стягнула з України 38% заготівель хліба з цієї повної норми всіх теренів СССР в той час, як у попередні роки врожай України становив 27% врожаю всього СССР. Адміністративними та іншими примусовими методами Москва випомпувала з України до кінця 1932 року 4.7 мільйонів тон хліба, що вважала тільки за 71.8% пляну та далі вимагала здати решту виставленого пляну.

Мариво голоду нависло над сільською людністю України. Вже перші пухлі від голоду і голодні люди стали появлятися по селах і приміських селищах України восени та взимку 1932 року. Та Москва безоглядно прямувала до здійснення своїх народовбивчих плянів. Спеціяльним урядовим актом Москва скасувала попередню постанову уряду УССР про видачу селянам-колгоспникам хліба-авансу на рахунок зароблених «трудоднів» та наказала припинити всякі видачі хліба на «трудодні» до часу завершення повного пляну заготівель. Наказано місцевим большевицьким керівникам вилучити зерно і збіжжя з насінньових, фуражних, резервових фондів та залучити їх до обов'язкового хлібозаготівельного фонду здачі державі. Для забезпечення повного пляну хлібоздачі на села України було відряджено 112.000 комуністів, переважно неукраїнців, з індустріяльних міст. Так підготовлялася голодова облога українського народу, а особливо селянства.

Червона Москва своєму невідкличному політично-стратегічному завданню біжучого моменту — приборкати потенціяльно-духову та життєво-економічну снагу основи українського народу, тобто українського селянства, максимум його обезкровити та зробити безпомічним до відпорности, — приділила надрядну увагу та стислий політично-організаційний нагляд для безоглядного виконання. Політбюро Центрального Комітету Всесоюзної Комуністичної Партії (ВКПб) відрядило до тодішньої столиці УССР м. Харкова багаточленний політично-поліційний та диктаторсько-терористичний штаб на чолі з найдовіренішим сатрапом і шовіністом - україножером москалем П. П. Постишевим, який у своїй особі тримав керму й одного з секретарів ЦК ВКП(б) і вирішальне кермо секретаря ЦК комуністичної партії України. Комісаром Державного Політичного Управління України став поляк В. А. Баліцький, а ще на одному паралельному пості формального I-го секретаря КП(б)У по-старому перебував теж поляк С. Косіор. Але фактичним диктаторм усього державно-політичного життя України був П. Постишев, наділений надзвичайними

повноваженнями та правами від Москви.

Номінальні керівники українського уряду — так званий Всеукраїнський «Староста» Г. І. Петровський, голова уряду В. Я. Чубар, комісар освіти М. О. Скрипник та інші фактично рішальної ролі для вирішення різних питань на терені України не відігравали, а були ляльковою декорацією нібито українського «радянського» уряду, іграшками в руках Москви. Практику, стосовану московсько-комуністичними емісарами та можновладцями в Україні до українського населення можна хібащо дорівняти до драконівських заходів дикунів супроти своїх жертв або до військово-окупаційних дій армій чужинців-інтервентів загарбників до під'яремного народу.

Для підтвердження цього наводимо недовгий уривок з постанови РНК УССР і ЦК КП(б)У з 6-го грудня 1932 року про бльокаду низки районів України:

«У зв'язку з ганебним зірванням кампанії хлібозаготівлі, що його організували контрреволюційні елементи з участю й навіть на чолі з деякими комуністами та при пасивному чи байдужому ставленні до цього партійних організацій багатьох районів, РНК УССР і ЦК КП(б)У вирішили виставити ці райони на **чорну дошку** і застосувати до них такі репресійні заходи: 1. Припинити постачання цих районів споживчими товарами та стримати всяку державну і кооперативну торгівлю, для чого закрити в цих районах державні й кооперативні крамниці та вивезти з них наявні товари; 2. Заборонити торгівлю речами широкого вжитку, що її досі провадили колгоспи та одноосібні господарства; 3. Припинити всякі кредити для цих районів та відтягти назад усі, вже надані їм, кредити; 4. Змінити особовий склад місцевого адміністративного та господарського керівництва, усунути звідти всі ворожі елементи; 5. Перевести це ж саме в колгоспах, усунувши звідти всі ті ворожі елементи, що брали участь у зриві хлібозаготівлі». Зазначену постанову було застосовано до 82 районів України у повній мірі та частково до більшої кількости районів.

Для ілюстрації поневіряння та приречености населення на голодову смерть варто зазначити хоча б село Баштанку та його район на Херсонщині, куди директивно заборонено доставляти найконечніші речі та продукти, як наприклад, сіль, гас, мило, цукор. За уявну, зфальшовану провину дорослих людей мусіли розплачуватися своїм здоров'ям і життям немовлята, діти, старі немічні люди та хворі. Недобір хлібозаготівель по селах України з наказу місцевих комуністичних керівників поповнювали місцеві рейдуючі бригади, складені із здеморалізованих, розпропаґованих, розбещених місцевих українських людей (так званого «совєтського активу»), що являли собою сміття та покидьки нормального, здорового суспільства: безбожники, хулігани, ледарі та безхребетні люди, ласі на поживу чужим добром. Це вони обходили суцільно всі хати села і довгими залізними держаками «щупали» пробивали землю під хатами, стодолами, клунями, коморами, щупаючи та намацаючи чи не заховане денебудь під землею, під соломою чи сіном якінебудь запаси зерна, борошна, овочів тощо. У випадку знайдення якоїсь кількости харчів чи насіння, все те грабувалося чи на користь фонду хлібозаготівель чи розкрадалося і ділилося поміж членами бригади, а покривджені селяни прирікалися на голодну смерть та заслання на безлюдні простори СССР поза межі України.

Вже напровесні та весні 1933 року в більшості сільсько-господарських районів України кропива й лобода стала розкішшю харчування. Товсту кору з дерев здирали та мололи на муку. Зникли по селах коти та пси. Пусткою віяло від сіл і хуторів. На вулицях і вигонах ані душі. Навколо мертва тиша. Пусті і глухі вікна з обдертими або наглухо забитими віконцями. Ворота навстіж відкриті. Наче пошесть суцільної холери, тифу або чуми скосила все живе і здорове. Щодня люди гасли, як свічки. Майже у кожній хаті мерці. Безсилі люди пухлими лежали по хатах. Ті, що були ледве живі та рухливі, не вправлялися з прибиранням трупів з хат та їх закопуванням. Померлих закопували тут-же, біля хати на садибі або в садку, бо не було ані сили, ані транспортних можливостей відвозити їх на цвинтар. Місцеві комуністичні ватажки видавали сільським погребникам за відшукання і закопування одного трупа «премію» — 50 грамів хліба. Людське життя втратило всяку вартість. За шматок хліба зголодніла, озвіріла людина забивала іншу людину. Траплялися божевільні випадки людожерства. По великих містах — Києві, Харкові, Херсоні було зареєстровано кілька випадків, коли на базарах продавали пиріжки, начинені людським м'ясом.

Шляхи й дороги з сіл і хуторів до районових центрів та до менших містечок чи більших міст були всіяні трупами селян, що мандрували туди у надії щось з харчів роздобути, рятуючись від голодової смерти. Площі базарів та терен передмість таксамо мерехтів трупами.

Совєтська міліція та спеціяльно тоді створені у більших містах України (Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровське) санітарно-гігієнічні рейдові бригади на вантажних автах та на кінських возах прибирали трупи з площ, базарів та вулиць і відвозили на околиці міста, закопуючи їх по кілька десятків в одній ямі.

Умовно-формальний кордон між Україною і корінною Росією був заблькований сильними загонами совєтської міліції та інших карних армійських частин для примусового затримання великої кількости українських голодних селян, що йшли чи їхали поїздами в пошукуванні хліба та інших харчів. По головніших залізничних станціях були запроваджені спеціяльні приписи, згідно з якими особам без службових

відряджень заборонено продавати проїзні залізничні квитки.

Найвища кульмінаційна точка голоду припала на літо 1933 року, на час жнив. Врожай вдався багатшим за попередні роки. Буйно цвіли садки вишнями, черешнями, немов заперечуючи благодаттю природи неприродну смерть мільйонів людей.

Страшно було миритися з пекельною дійсністю, що зникає з землі нація нащадків Запорозької Січі, лицарський народ, що за часів російського царату постачав своїх синів до зразкових гвардійських полків та на 30% комплектував дужих, дебелих, найміцніших у всьому світі моряків військової Чорноморської фльоти.

На розпачливі голоси і стогони вмираючої людности деґенеративні емісари і вислужники Москви цинічно кидали трафаретну фразу «Нічево. Ето умірает буржуазноє контрреволюціонноє кулачйо».

Нестача робочих рук серед сільської людности стала загрозою для збору та відтранспортування врожаю зерна. За розпорядженням центральних органів большевицької диктатури обласним адміністраційним центрам було наказано терміново зформувати в містах з людського континґенту робітників фабрик і заводів, службовців з установ, студентів з середніх і вищих шкіл спеціяльні бригади по збиранню врожаю по всіх областях України. Ці бригади були забезпечені на час жнив у достатній кількості харчами, а довколишнє голодне сільське населення з жагою та смутком це спостерігало.

Ані одним словом у совєтській пресі тоді не було сказано про голод. В усіх медичних звітах за наказом з московського центру писали з місця про причину смерти певної кількости людей по єдиному штампу **«білкові пухлини»**. Цей термін фактично вважався синонімом голодової смерти.

Хоч запровадження колективізації сільського господарства на Україні провадилося під головним політично-пропаґандивним гаслом «ліквідація куркуля як кляси», та проте велетенську більшість заморених голодом складали не «куркулі», а якраз соціяльно-клясовий «союзник» комуністичної диктатури, тобто найбідніше селянство в колгоспах та рештки селян-одноосібників. Натомість багато «куркулів», як люди з вродженим господарським хистом, меткі, передбачливі, оперативно-рухливі, розчинились у загальній масі робітництва по заводах і фабриках, по копальнях, по совхозах, на залізницях тощо.

Отже большевизм жорстоко і цинічно помстився на злидарях (бідноті), бо на їх плечах і спинах в'їхав своїм «соціялізмом» у село та мільйонами загорнув їх у землю. Сучасні мислителі-філософи, мабуть, не без підстав приписують головному тиранові СССР — Сталінові цинічний його афоризм: «Смерть мільйонів людей — це лише статистика. Смерть друга — це трагедія».

(Закінчення в наступному числі)

Д. Квітковський

ПОДОРОЖ ПО ЕВРОПІ

«УКРАЇНСЬКИЙ ПАРИЖ»

(Закінчення)

З цією частиною репортажу матиму дещо клопоту.

Найтяжчий закид буде той, що я, мовляв, не пишу об'єктивно. І це буде слушний закид. Але якщо б хтось пояснив мені, що то таке «об'єктивність», то я напевно старатимуся дотримати її. Я мав колись враження, що знаю, але зараз «заплутався». Ось два приклади. Один американський журналіст, що відвідував разом з нами Европу (з тим додатком, що він був і в Німеччині і в обох Берлінах), написав, після свого приїзду до Детройту свої враження з Парижу так, як він їх бачив і пережив. І що сталося? Всі критичні зауваги на тему французів і парижан зокрема зникли зо статті, «з'їли» їх ножиці тих, що представляють «лінію» газети. Йому сказали, що «політика» газети є проти того, щоб дразнити французів критичними заввагами, навіть якщо ці замітки стовідсотково правдиві. Додамо ще тільки, що згаданий журналіст працює в редакційному департаменті газети (едиторіял). Це один приклад «об'єктивности».

Ось другий. В неділю, дня 9 червня українське жіноцтво в Парижі вітало там панну Марусю Бек, котра якраз вернулася з подорожі по Україні. До президіяльного стола запрошено й мою дружину, як голову Українського Золотого Хреста в ЗДА й містоголову СФУЖО. З «певних» причин її не представили паризькій публіці, яка її і яку вона перший раз бачила, а паризьке «Українське Слово», що стоїть на тій самій політично-ідеологічній плятформі, що і М. К , кілька тижнів пізніше, писало, що за президіяльним столом сидів ген. М. Капустянський (хоч він прийшов уже після імпрези), а про М. Квітковську також чомусь забуло . . .

Тому вибачте мені, якщо я не буду дуже об'єктивним — у повищому розумінні. Я тільки запишу те, що я бачив і чув. Бо навіть для «об'єктивности» не буду писати того, що не

бачив, і про тих, з ким не говорив.

Щоб мати кращу перспективу, почнемо з Ротердаму наші враження з «українського» Парижу . . . Як я уже згадував, ми ще в Ротердамі стрінулися з другом Аркадієм Жуковським і його дружиною та п-ом В. Лазовінським, адміністратором «Українського Слова» в Парижі Там же ми мали милу зустріч з магістром Яковом Маковецьким з Мюнхену, котрий ніс велику відповідальність за влаштування жалобних роковин смерти сл. п. Є. Коновальця. Стріча з п. Маковецьким була тим цікава, що в ньому ми бачили людину з усіми добрими прикметами безкорисливого українського патріота.
Повоєнні часи не змінили його. Надіялися ще побачитися з ним у Парижі, в повороті з Лондону, куди він був виїхав, але ми виїхали скоріше.

Якщо я міг у попередньому розділі так багато написати про Париж (хоч те, що написав є тільки краплиною з того, що ми там ще бачили й пережили), то завдячуємо це в першій мірі нашим друзям Жуковським. Пані Тереза Жуковська, дружина співавтора «Буковини» вже роджена «француженка», але говорить «без акценту» і по-українськи і по-французьки хіба, що в неї буква «р» має дещо з французької хрипливости. Вона займалася в першу чергу нашими «нічними ескападами» — як квитки до театру та взагалі оглядинами «Парижа вночі». Друг Аркадій Жуковський мав загальний нагляд над тим ,щоб ми винесли якнайбільше вражень з Парижа. Допомагав нам і навіть був нашим «проводирем» по Парижі, в міру вільного часу, згадуваний уже друг Володимир Лазовінський.

Ми не довідалися числа українців у Парижі. Але нема їх там багато, не більше 500 душ (на приблизно 5000 українців у Франції).Є багато українських організацій, але всі вони малі і не виявляють якоїсь надзвичайної діяльности. Рівночасно, мабуть, дуже мало впливу має наша «закордонна політика» на французький уряд. В Парижі діє т. зв. «Паризький Бльок», зложений з поневолених Москвою народів. Але годі оцінити його вплив на французьку політику щодо політики визволення поневолених Москвою народів. Політичний центр нашої еміграції є зараз у Мюнхені, а не в Парижі.

Є тут, як і всюди, заступлені всі відтинки української політичної думки, чи, точніше, і тут наша еміграція розбита на різні партійно-політичні групи. Але це загальне українське явище, не тільки паризьке. І тут наша енергія і наші дії пливуть самостійними, малими ручаями, а не одною великою рікою.

Мені приємно відмітити, що в Парижі (ще більше поза Парижем, кажуть) є багато родженої вже у Франції молоді, що не тільки говорить по-українськи, але й працює для України. Одною з таких українок є панна Ольга Репетило, з котрою ми пізналися ще в Ротердамі. Вона працює за фахом (інженер-металюрг), готується до докторату й бере дуже активну участь в українському, особливо студентському житті. Між іншим, вона є заступницею предсідника (разом із панею Катериною Угрин) Асоціяції Українських Студентів Европи. Українська молодь у Парижі видає добре редагований журнал у французькій мові п. н. «Франко-Український Бюлетень», в якому панна Ольга Репетило активно співпрацює. Журнал друкується у видавництві «Українського Слова». Відповідальною за зміст журналу є п-ні Катерина Лазовінська, дружина згадуваного вже В. Лазовінського, а редакційною секретаркою — п-ні Катерина Угрин. Остання є донькою мого давнього друга Любомира Гузара, директора «Українського Слова». Видавцем журналу є роджена у Франції молодь, зорганізована в організації «Молодих Приятелів України». Журнал цей має за мету, з одного боку, держати при українстві роджену уже поза Україною молодь, а з другого боку — впливати на французьку політичну думку в напрямі «завоювання» її для української визвольної боротьби.

Якщо ми вже при молоді, то хочу ще згадати, що Українська Національна Єдність (УНЄ) у Франції рік-річно влаштовує курси Українознавства для цієї нашої молоді. На ці курси, як на Союзівку, з'їжджаються молоді українці не тільки з Франції, але також із Англії, Німеччини й інших країн Европи. Пишучи ці рядки, я натрапив на найновіше число «Українського Слова», в якому панна Ольга Репетило пише, що на цьогорічні курси Українознавства прибуло біля 70 курсантів, в тому крім Франції, — з Англії, Бельгії і Німеччини.

В часі нашого побуту в Парижі не було там ані якихось імпрез, ані з'їздів, а найважливіше, люди підготовлялися до вакацій, і тому притихла більша активність. Моя дружина мала стрічу з деякими українськими діячками. З цих стріч найцікавіші були з панею Ніною Коваленко, панею Ангелиною Ковальською і панею Катериною Штуль. Пані Коваленко є містоголовою СФУЖО на Европу й тим самим мала змогу дати докладний образ життя українського жіноцтва в Европі. Але я про це не буду писати. Про це дружина вишле звіт до ЦУ СФУЖО. Хочу відмітити тільки, що п-во Юрій і Ніна Коваленки живуть в «історичному Парижі». Мають одну кімнату в старовинному будинку, що був колись монастирем. Це жахливе мешкання навіть на европейські умовини. Але в таких умовинах живе багато наших людей. В Парижі мешкання дорогі, а заробітки невеликі. Тому ми подивляємо цих наших людей, що в таких нужденних умовинах вони так багато дають праці й серця українській справі. Подружжя Коваленків було й є активне в українському житті.

Краще живе подружжя Штуль, хоч редакція («Українське Слово»), в якій працює п. Олег Штуль, через дорогу від Коваленків, була б деклярована несанітарною і для амери-

канських щурів, не то для людей. В цій редакції, зн. у тій самій кімнаті міститься і друкарня і адміністрація.

Ми відвідали п-ні Катерину Штуль в її хоч скромному, але гарному, чистому апартаменті (п. Олег Штуль був у той час за океаном, в ЗДА і Канаді) і довідалися, що їм вдалося купити скромний апартамент — тому тільки, що вона працює як інженер і заробляє не зле, а свої статті на літературні теми до «Українського Слова» й особливо свій репортаж «В дорозі до Голяндії», за який вона дістала літературну нагороду СФУЖО в 1962 р., пише під час перерви на роботі, в метро, в кухні . . .

Пані А. Ковальська є репрезентанткою СФУЖО при М. М. М. у Парижі. М. М. М. означає «Мувман Мондіял де Мер», по нашому «Світовий Рух Матерей». Пані Катерина Штуль належить тут до пресової комісії. Дружина відвідала канцелярію М.М.М. і оповіла мені, що це дуже важливий рух, але тому, що я не є певний ,що я зрозумів добре тези цього руху, я залишу її, щоб вона написала колись окрему статтю на цю тему.

З того, що я дотепер написав, виходило б, що в «українському» Парижі — самі жінки. Так не є. Ми зараз після приїзду до Парижу запізналися з дуже успішним лікарем і українським діячем — д-ром Я. Мусіяновичем. Він має гарну віллю в Парижі, де приймає і пацієнтів і раз у місяць їде до Альжіру, де має також канцелярію. Читачі напевно знають його з нашої преси. Згадуємо його в першу чергу тому, що він стоїть зараз на чолі і керує будовою прекрасного мотелю п. н. «Верховина», що має бути люксусовим відпочинком для українських культурних діячів, місцем конґресів тощо. Оселя положена в горах Морван, в центральній Франції, а сама місцевість називається Аност. Оселя має бути власністю української громади. Купуючи уділ, навіть мешканець ЗДА чи Канади може стати співвласником оселі.

Ми мали милу зустріч під українською греко-католицькою церквою з пп. д-ром Кирилом Митровичем, що видає з успіхом «Український Бюлетень» у французькій мові та з ред. Вол. Косиком.

Для характеристики життя нашої еміґрації у Франції, хочу спинитися ще на двох іменах. В першу чергу хочу згадати мого давнього друга, адміністратора тижн. «Самостійність» у Чернівцях, Любомира Є. Гузара, що перебуває у Франції від 1935 р. Він, побіч права й філософії з чернівецького університету (Буковина), має закінчену в Парижі славетну Вільну Школу Політичних Наук. Він мав, перед другою війною, мабуть найбільші й найкращі зв'язки на самих вершинах французького політичного життя. Він переводив дуже успішні інтервенції в користь українців перед другою світовою війною, а його статті друкувалися в найповажніших французьких журналах (напр. «Ревю де ди Монд» — Revue des deux Mondes). Війна, нестійкість французької закордонної політики після війни та комуністичні впливи у Франції були тими перешкодами, що не дали йому змоги задержати старих добрих зв'язків. В додатку, він був одним із тих, що опинилися на Корсіці під час недавнього побуту Нікіти Хрущова в Парижі. Після повернення з Корсіки, він стратив добру урядову роботу. Зараз він в приватній фірмі й приготовляється до відзискання своїх зв'язків серед французької політичної еліти. Щасти йому, Боже!

Наступною людиною в Парижі, про котру ще хочу написати кілька слів — це співавтор «Буковини». Інж. Аркадій Жуковський працює за фахом як інженер - архітект, рівночасно є асистентом для української мови на Сорбонському Університеті. Живе він із своєю дружиною в одній кімнаті в готелі (донечка мусить жити поза Парижем у батьків дружини, бо не «зміщається» в кімнаті), і вже першого дня, коли ми зайшли до їх кімнати-мешкання, я мав один страх: щоб його величезна бібліотека не завалилася й не залила цілої кімнати. Я вже давно не бачив такої великої і різноманітної української бібліотеки. Поза старими виданнями, там найдете майже всі видання, що появляються не тільки на еміґрації, включно з Америкою, але й в окупованій Україні. І він, поза студіями про Буковину, мабуть є нині одним із найбільш поінформованих українців про життя в Україні. Треба мати дуже багато любови для рідної справи, щоб у таких умовинах, після праці в інженерській фірмі, працювати для неї. Не хотілося вірити, що в тій заваленій книжками кімнаті, з кутком відгородженим для кухні і «спальнею» посередині, людина найшла так багато енергії, щоб не тільки писати історію Буковини, але й рисувати мапи для Енциклопедії Українознавства та взагалі студіювати й працювати з одною думкою: Україна. (Після нашого виїзду, подружжя Жуковських мало скоро перенестися до власного гарного апартаменту — «на кредит». Европа американізується в цьому напрямі.)

Приємно також, що наші люди починають вриватися в мури Сорбони. Крім А. Жуковського, котрий працює тільки частинно, д-р Аристид Вирста є постійним викладачем музикології в Сорбоні. В його гостинній хаті (модерний гарний апартамент) ми також побачили дуже гарну бібліотеку й мабуть одну з найкращих колекцій старовинних мап. Велика заслуга д-ра Вирсти в тому, що його позиція викладача в Сорбоні дала йому змогу дістатися до великих світових енциклопедій музики й впроваджувати туди наших композитоїв та подавати історію нашої музики (напр. «Ярус де ла музік», «Музична Енциклопедія» В-во Фаскел, Париж, і ін.) Д-р А. Вирста походить з нової еміґрації, а його симпатична дружина вже уродженица Франції.

До Мекки — і додому!

Сарсель біля Парижу — осідок европейського НТШ і кузня Енциклопедії Українознавства

— це немов українська Мекка. Неможливо бути в Европі, не то в Парижі, щоб не зайти до Сарселю — хіба. що не запросили б . . . Бо до Сарселю вільно їхати тільки на запрошення. Там люди працюють, а не забавляються.

Під час нашого побуту в Парижі, проф. В. Кубійович був у ЗДА чи Канаді, проф. О. Кульчицький був у Мюнхені, й за намовою друга А. Жуковського (постійного співробітника Енциклопедії Українознавства), проф. Володимир Янів запросив нас відвідати Сарсель. То був четвер, дня 13 червня 1963 р. Ми дуже вдячні паням за прекрасну вечерю, але в тому затишному місці, центрі української культури поза межами Батьківщини, і без вечері людина може стати ситою. Багата, прекрасно влаштована бібліотека, якою завідує пані Дарія Сіяк так і заохочує до студій. Ми довідалися, що ця бібліотека НТШ має майже всі видання Наукового Товариства ім. Шевченка, від початку його заснування. Водночас ця бібліотека є, мабуть, найбільшою спеціялізованою бібліотекою українознавства в цілому вільному світі, а може і взагалі в світі

Про працю НТШ у Сарселі не доводиться писати. Ми всі знаємо її і горді за неї.

В п'ятницю дня 14 червня ми були гостями французької преси, міста Парижу й Туристичного Бюра, а в суботу вночі, дня 15 червня, відлетіли з Парижу до Детройту, щоб піти на тиждень до Канади на відпочинок . . . .

А. Юриняк

ТВОРЧІ КОМПОНЕНТИ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ [1])

В допомогу викладачам літератури, студентам літературних факультетів і письменникам-початківцям.

Цей розділ, важливий для глибшого розуміння так окремих літературних фактів, як і літературного процесу взагалі, містить виклад про такі компоненти: **1. образи - персонажі; 2. тема; 3. ідея** (авторський ідейний задум і провідна, або головна думка твору); **4. сюжет; 5. композиція.** У цьому ж розділі зреферовано (як додаток) дві теми: **«Зміст і форма літературного твору»** і **«Доба, автор, твір».**

1. ОБРАЗИ - ПЕРСОНАЖІ.

Персонаж (французьке personnage, від латинського persona — особа) — дійова особа в літературному творі. А що справжній літературно-мистецький твір — це не звичайна дійсність, а **мистецька,** творена мистецьким хистом автора, то дійовими особами, чи пак персонажами, бувають не лише люди, але й тварини, рослини і неживі матеріяльні предмети, а навіть абстрактні поняття, категорії людського мислення.

Щоправда, тут же слід зазначити, що в цім випадку всі неживі предмети і абстракції вже трансформовані творчим хистом автора в **істоти,** бо вони діють і почувають, плянують і будують (або руйнують).

Ствердимо це прикладами.

Усі ми знаємо байки Л. Глібова («Вовк та Ягня», «Бджола і Мухи», «Лисиця і Ховрах» тощо), в яких рідко фігурують люди, а здебільша самі тварини.

Звернімося до іншого нашого байкаря — Євгена Гребінки — і ми натрапляємо на байку **«Сонце, Мороз і Вітер»,** що в ній усі персонажі — явища природи.

А ось у збірці «Душа і доля» Мих. Ореста зустрічаємо поезію **«Слова»,** в якій єдину дійову особу становлять, власне, **слова.** А з дитинства кожному відомі казки з головними персонажами — «Правдою і Кривдою», тобто людськими поняттями.

Все ж таки у величезній більшості літературних творів персонажі — це люди [2], при чому деколи історичні особи з своїми дійсними іменами, напр., деякі герої історичних та біографічних повістей і поем. (Ось як Сомко, Золотаренко та Брюховецький у Кулішовій «Чорній Раді»).

А проте це не значить, що персонажі твору — фотографічні відбитки, чи копії реально-існуючих (або таких, що існували в минулому) осіб. Навіть, підкреслимо, і в таких випадках, коли мовиться про справді історичних осіб [3]. Бо де є фотографія, там нема вигадки, а ми вже на початку книги ствердили, що без творчої вигадки неможливий літературно-мистецький твір.

ПЕРСОНАЖІ ГОЛОВНІ І ДРУГОРЯДНІ; «ПОЗИТИВНІ» І «НЕҐАТИВНІ».

Придивляючись у першому-ліпшому літературному творі до його персонажів, ми легко помічаємо, що одні з них посідають більше місце і значення, інші — менше, треті — зовсім незначне, бувши — так би мовити — лише «живим тлом» для персонажів головних; і саме головним персонажам критик і звичайний читач віддають свою увагу, залюбки називаючи їх «героями твору». Це має свою рацію, бо саме через них, головних персонажів, в першу чергу «промовляє» автор, тобто висловлює свої ідеї: або в стверджувальній, «позитивній» формі, або в заперечувальній, «неґативній». Відповідно до цього персонажі твору бувають **позитивні** і **неґативні**. До перших читач почуває **симпатію, солідаризується з їх настроями, думками та вчинками, а до других, навпаки, ставиться неприхильно.**

Ось візьмемо, для прикладу, повість **«Інститутка»** Марка Вовчка. Головних персонажів

тут два: кріпачка Устина (устами якої авторка провадить усю розповідь) і вихованка «інституту благородних дівиць», що її в повісті так і названо: «інститутка» або «панночка».

Усі симпатії читача на боці Устини — бо вона і роботяща, і чесна, і ввічлива та добросердна, а до того ж і вірна в коханні. Отож **Устина — персонаж** (герой) **позитивний.** Натомість «інститутка» лінива, вередлива, захланна, пуста і жорстока; словом — повна протилежність до Устини. Отже «інститутка» — **персонаж** (герой) **неґативний.**

Названі риси людської вдачі не якісь дрібні, випадкові, притаманні лише людям певного середовища і певної доби. Ні, це — загальнолюдські риси, подибувані в кожному суспільстві за різних епох історії людства. Тому мистецькі образи Устини та «інститутки» живі й досі, хоч з часу їх створення Марком Вовчком минула сотня років.

А чи бувають твори з самими лише позитивними героями — або, навпаки — з самими неґативними?

Так, бувають. Наприклад, у творах сатиричних герої завжди неґативні. Це цілком зрозуміло, бо джерелом авторового надхнення в творі-сатирі є власне неґативні, з погляду автора, факти і явища суспільного життя. Натомість подибуємо нераз оповідання, поеми, баляди (з повістями та драматичними творами це буває рідко), лише з персонажами позитивними.

Зілюструємо знову прикладами.

У великому сатиричному оповіданні Нечуя-Левицького **«Афонський пройдисвіт»** героєм є шахрай-пройдисвіт Копронідос, що удає з себе багатого купця предметами церковного вжитку. Поруч нього в творі є ще чотири неґативні персонажі: коханка Копронідоса і три манастирські панотці: Паладій, Ісакій і Єремія, — усі змальовані дуже кольоритно. Хоч названі панотці — не шахраї-обманці, як Копронідас, але скрайні невігласи, скупарі та черевовгодники, а тому викликають антипатію до себе з боку читача. Загалом даний твір являє собою вельми уїдливу сатиру на провінціяльне духівництво царської Росії кінця 19 століття.

З другого боку, в оповіданнях Михайла Коцюбинського **«Харитя», «По ялинку»** — нема зовсім неґативних персонажів. Це саме бачимо поемі Т. Шевченка **«Катерина»** хоч і є неґатижде — не діждеться свого милого і стає жертвою дніпровських русалок. У широковідомій поемі Т. Шевченка **«Катерина» хоч** і є неґативний персонаж — москаль Іван, зрадливий коханець Катерини, але він персонаж другорядний, а головним, чи пак героєм твору, є сама Катерина — образ в загальному позитивний, хоч у цім випадку вже не можна говорити про повну солідарність, про схвалення читачем персонажевих вчинків, а лише про глибоке співчуття.

Ідучи далі, натрапляємо на твори, де взагалі трудно сказати чи герой (героїня) твору — образ позитивний чи, навпаки, неґативний: одні його вчинки ми схвалюємо, інші — ні, одні риси його вдачі нам симпатичні, а інші — ні. Таке, очевидно, буває тоді, коли письменник мистецьки втілює в певному образі-персонажі якусь контроверсійну ідею, щодо якої він сам вагається зайняти певну позицію: схвалення чи осуду. Для прикладу можемо назвати повість Антоненка-Давидовича **«Смерть».** Головний її герой — український інтеліґент Горобенко (як можна здогадуватися, бувший «боротьбіст») пристає до большевиків, як до тих, що борються за соціяльну рівність, проти експлуатації трудящої людини. Але, приставши, бачить, що мусить потоптати власну українську духовість, і опиняється в трагічній ситуації.

Вище ми сказали, що неґативні персонажі — несимпатичні читачеві. Чи не означає це, що вони не можуть бути для нього джерелом мистецької втіхи, чи пак насолоди?

Ні ,не означає. Природа глибоких емоційних зрушень, окреслюваних як мистецька втіха, ґрунтовно відрізняється від **фізичного почуття приємности,** збуджуваного в нас зовнішньою, «предметною» красою природних явищ і людських виробів-речей, — отже красою, сприйманою нашим зором, слухом, нюхом та смаком і дотиком. Милування чудовим краєвидом, яскраво-барвистим метеликом чи навіть красивою жінкою неспроможне нас так глибоко і повністю захопити, щоб ми забули межу між нами і об'єктом нашого милування. Тим часом читаючи мистецьки написаний твір, ми нераз зазнаємо таких глибоких емоційних зрушень і лету уяви, що цілком забуваємо **де** ми, поринувши в світ героїв твору, переживаючи разом із ними їх радощі і горе. Це є насолода, або втіха **від присвоєння собі ширшого світу, від перемоги вузьких рамок життя,** що їх ставить наша фізична природа кожній окремій людині, навіть найбільшому володареві чи мільйонерові. І в цьому пляні «виходу за рамки щоденщини» не має значення — чи нас хвилює повна чару юности Гафійка, чи людоненависний хижак Лукіян Підпара. (Беремо для прикладу героїв-персонажів із повісти «Фата-Морґана» М. Коцюбинського).

Образи-персонажі — це «душа» літературно-мистецького твору, особливо головні («герої», що з правила діють на всьому протязі твору, «провадять» сюжетну акцію. Повне духове обличчя того чи іншого персонажа постає перед читачем, власне, з останнім його сюжетним кроком. Це обличчя нераз вельми різниться від початкового (буває аж протилежне); при цьому зміна може відбуватися поступово, наростаючи з кожним епізодом, і тоді кінцевий образ вимальовується перед читацькими очима як закономірний підсумок, до якого читач підготований. А буває, що зміна заходить раптово, несподівано для читача (це найчастіше трапляється в фіналі сюжетної акції). Така раптова зміна образу персонажа звичайно обертає

його на повну протилежність: коли, скажімо, герой на протязі твору в очах читача мав обличчя позитивне, то тепер він себе відразу демаскує як персонаж неґативний.

Для ілюстрації візьмемо оповідання Винниченка **«Талісман»**. Аж до моменту, коли в'язні мають утікати з в'язниці через прокопаний підземний хід, в'язень Сердюков має репутацію безстрашного, бойового революціонера. Та коли йому випав жеребок лізти в прокопаний хід першим, щоб розвідати, де стоять вартові і взагалі яка ситуація, та дати інформацію в'язням, — то Сердюков смертельно злякався і доручення не виконав. «Бойова» репутація Сердюкова трісла, як мильна булька. Натомість визирнуло жалюгідне обличчя боягуза.

(До речі, головний герой цього оповідання — Піня також зазнає повної зміни обличчя, коли його в'язні «на жарт» обрали старостою в'язничної камери. Але його зміна інша: зачуханий ,поневірюваний від усіх мешканців камери містечковий жид виявився ретельним і сміливим керівником-організатором).

Розвиваючи і деталізуючи розуміння образів-персонажів, мусимо сказати ще таке: Письменник не потребує і не повинен дбати за те, щоб персонажі його твору були схожі як дві краплі води з кимсь або чимсь у реальній дійсності. Вони мають бути дитиною творчости, оригінальним продуктом письменницького хисту. Цим самим вони сами з себе становлять дійсність — нову, мистецьку дійсність, з нераз вельми сильним і тривалим впливом на людську поведінку не тільки сучасників, але й наступних поколінь. Хто з нас, читаючи «Гайдамаки» Т. Шевченка, не переживав разом із Яремою Галайдою його хвилювань і дум? Або чи мало було таких молодих хлопців, які, прочитавши повість М. Гоголя «Тарас Бульба», намагалися наподоблювати Остапа (а як хто то й Андрія) і жили цими героями-персонажами більше ніж, скажімо, шкільними успіхами чи неуспіхами? А скільки дівчат захоплювались постаттю Наталки Верковичівни, героїні повісти Ольги Кобилянської «Царівна»! Чи не є це справжнє життя письменницького твору, життя в людській поведінці і діяльності!

(Далі буде)

---

1) VI розділ друкованої книги «Літературознавство» *ч. I.*

2) Тому поруч із терміном «обра.-персонаж» уживають ще рівнозначних інших термінів-висловів, а саме: дійова особа *(особливо стосовно персонажів у творах драматичних),* герой твору *(чи героїня твору) — коли мова про персонажів головних; найчастіше ж таки просто* персонаж.

3) Отже, до реальної основи в історичній повісті чи поемі (тобто дійсних історичних подій і дійсних історичних осіб) письменник вплітає свою вигадку, те, що йому підказує його мистецька інтуїція. Очевидно: щоб письменник мав достатній простір уяви, *зображувані історичні події вже мусять відійти в минуле і бути на певній віддалі з своїми героями-учасниками.*

4) Українські ліві соціялісти- революціонери, що в 1917-1920 рр. стали по боці большевиків і боролися проти нашої національної державности — УНР. Видавали часопис «Боротьба», звідки й пішла їх назва «боротьбісти».

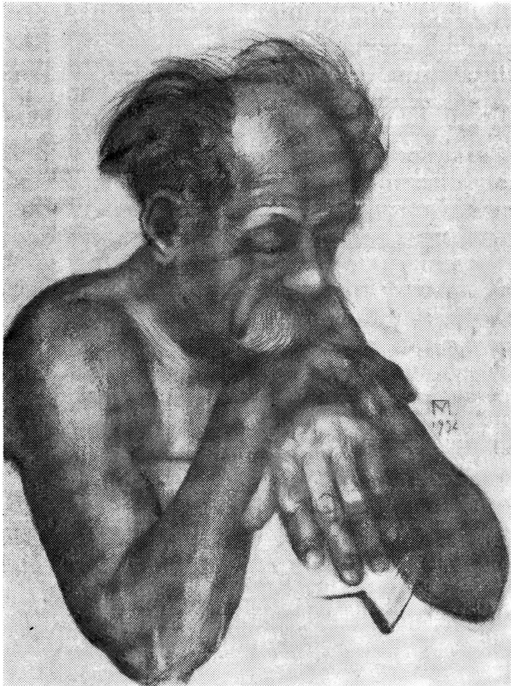
Іван Кейван

ВИНЯТКОВА МИСТЕЦЬКА ПУБЛІКАЦІЯ

Альбом рисунків мистця Петра Мегика.

Ще в 1962 році, заходами Об'єднання Мистців Українців в Америці — відділ у Філядельфії, появився альбом рисунків широко відомого мистця й знаменитого педагога Петра Мегика, п. н. **«Петро Мегик — Рисунки»** з дуже змістовною передмовою мистця Святослава Гординського, голови ОМУА. Цей альбом П. Мегик присвятив своїй дружині, «яка своєю добротою облегшувала життя українського мистця на чужині». Перед титульною сторінкою видніє портрет-фото самого мистця з тих років, коли він проживаючи й працюючи у Варшаві, був душею українського мистецького життя, основником і головою українського мистецького гуртка «Спокій» і коли він «виловлював» та організував молоді українські таланти, що прибували до Варшави студіювати в Академії чи в мистецько-промислових школах. Заслуги Петра Мегика, зокрема на варшавському ґрунті ще ждуть окремої, ширшої розвідки, або й монографії. Альбом цей розміру 11¼ на 8½ інчів, оправлений у сіре полотно з золотим наголовком, робить скромне, а заразом дуже естетичне враження. В ньому поміщено 63 рисунки, виконані олівцем, тушем і санґіною, (останніх найбільше). Вже перший рисунок санґіною **«Голова давнього еміґранта»** своєю майстерністю прямо вдаряє глядача і він любуючись ним, нетерпеливо перегортає сторінку, щоб побачити наступний рисунок. А в цьому першому рисунку так вірно переданий характер українського дядька і така добрячість в його обличчі, що кожний глядач мусить його сприйняти з подивом і великою симпатією. Наступні рисунки **«Дерево»** й **«Гуцул з Космача»** віддані з великою переконливістю й виконані олівцем у своєрідній твердій техніці. **«Муринська дівчина»** й **«Портрет скрипачки»** виконані санґіною; в першому мистець прекрасно віддав характер, в другому переживання на обличчі в часі гри на скрипці. Зі справжнім ляконізмом мистець передав даний момент і настрій в рисунку **«Ріка Висла у Варшаві»**, що виконаний патиком і тушем. Велику ерудицію у підході до рисунку видно в рисунках: **«В німецькій пиварні»**, **«Сидяча жінка»**. Прямо неперевершеним

рисунком є **«Плечі-акт»** з огляду на досконалу форму й м'якість жіночого тіла, а східня мелянхолія чи трагізм в обличчі й постаті **«Індуски». «Плечі дівчини»** цікаві своїми вальорами, а в **«Обличчі скульптора»** виразно пробивається творча концентрація. Дуже ніжно потрактовані

«Спрацьований давній еміґрант» — санґіна

«Голова хлопця» й **«Жіночий акт»,** а в рисунку пером **«Дерево»** з ляконізмом відмічені тільки характеристичні прикмети дерева. Рисунок **«Давнього еміґранта»** (з Отинії, Станиславівщина) у профілю, виконаний санґіною, крім незрівняної передачі характеру, досконало розв'язаний у світлотіні, а технічно він прямо безконкуренційний. **«Кам'яна фіртка»,** тобто арка, що крізь неї видно вулицю міста, виконана з глибоким знанням архітектури й даного стилю. **«Ноги мурина»,** що мабуть звик ходити босо, так капітально схоплені, що вдумливий глядач може собі легко уявити самого власника цих ніг. Теж незрівняна простота й наївність зображена мистцем в обличчі **«Муринської дівчини»** і в цьому рисунку слід подивляти надзвичайний обсерваційний хист мистця. Майстерними штрихами виконана **«Голова жінки з розпущеним волоссям»** і надзвичайно цікавий рисунок **«Ліва рука»,** тобто руки, що тримають кошик, але ліва на першому пляні. Рисунок цей дуже багатий своїм змістом. **«Жіноча голова»** теж санґіною, цікаво й оригінально стилізована і своїм сильно підкресленим характером нагадує до деякої міри твори Мікель Анджелло (Сибілли) на пляфоні Сикстинської каплиці у Ватикані. В наступних рисунках — **«Муринської дівчини»** й **«Муринки»** бачимо, що мистець П. Мегик знаменито вміє схопити й передати не тільки зовнішні прикти (расові) муринів, але, що найважливіше, їхню духовість. **«Пів-акт з профілю»** й **«Сидяча японка»** дивують не тільки майстерністю виконання й гармонією, але й незрівнянним використанням світлотіні, що надає рисункам певної вартости й особливого чару. **«Жіночі руки»** санґіною — це студія рук, що дуже вимовно говорить про всестороннє опанування мистцем людського тіла, не тільки поверховно, але й з психологічного боку. Рисунки **«Сидяча гуцулка з Космача»** й **«Голова студентки»** виконані олівцем у відмінній техніці ніж попередні. Перша потрактована дуже м'яко, друга — твердо і впевнено, сміливими штрихами. **«Голова муринського хлопця»** у профіль виконана чудово, потрактована майже плоско, тільки на берегах і в околиці вуха модельована для підкреслення характеру. Решту глядач сам може доповнити своєю уявою. **«Голова муринки»** дуже цікава своїм підходом до рисунку, а **«Спрацьований давній еміґрант»** — це завершений та один з найвартісніших рисунків мистця П. Мегика. Це наскрізь психологічний рисунок. Дуже вимовно й переконливо говорить задумане і втомлене до краю обличчя старого робітника, що все своє життя посвятив важкій праці, а його руки прекрасно доповнюють цей настрій. Технікою санґіни мистець зумів передати всі вальори, від найтемнішої глибини до найвищого світла, а це не так то легко при обмежених можливостях санґіни. Майстерність Петра Мегика подивляємо теж в рисунках **«Жінка в хустці»** з профілю, **«Сидяча жінка-акт»** і **«Голова**

«Дівчина з модною зачіскою» — санґіна

мужчини». Цікаві нариси санґіною **«Голова хлопчика»** й **«Рука»,** що тримає квіти, а в рисунку **«Жіноча голова з профілю»,** що виконаний сміливими і впевненими штрихами, бачимо виразно підхід мистця до рисунку, шукання пропорції і т. п. В наступній **«Жіночій голові»** передано настрій портретованої з прекрасним використанням світлотіні, як теж віддані характер і духовість **«Старого американського маляра».** В рисунку **«Руки»** мистець дуже ніжно віддав простягнено жіночу руку, як теж другу руку, що тримає якийсь предмет. В рисунках рук П. Мегик є рідкісним майстром і тяжко комусь з ним конкурувати. А слід знати, що руку часом тяжче нарисувати ніж голову. Зворушує нас віддачею характеру й майстерною світлотінню рисунок **«Старий мурин»** і дуже ніжно потрактована **«Муринка в капелюсі»** з профілю.

Імпонують глядачеві теж рисунки **«Жіночі плечі»,** прекрасна **«Голова дівчини», «Жіночий пів-акт»** і **«Торсо»,** сміливою й заразом дуже ніжною технікою штрихування. **«Кравчиня з Космача»** мусить захопити кожного глядача майстерністю й настроєм. На цій сторінці (51-ій) бачимо теж **«Голову німця у пиварні»,** що його мистець нарисував моментально, одначе схопив чудово те, що суттєве. Ніжно й настроєво виконаний **«Жіночий пів-акт»,** зате твердо й сміливо **«Голова мужчини».** І знову бачимо **«Голову муринської дівчини»,** дуже характеристичну і, видно, мистець спеціяльно звернув увагу на її цікавий вираз обличчя. **«Руки на колінах»** теж належать до найкращих рисунків Мегика, що збуджують в нас великий подив. Технікою вертикального штрихування виконаний профіль **«Голови дівчини з розпущеним волоссям»** й дуже тонко потрактований, зате **«Голова муринського хлопця»** з капітальним виразом обличчя, вже відмінною — грубою технікою. На 58-ій сторінці альбому бачимо знову **«Нариси руки і голови»,** мабуть теж якоїсь муринської дівчини, а **«Дівчина з модною зачіскою»** вийнятково вартісний, що їх рідко можна побачити в мистецьких публікаціях. Наступний рисунок **«Коза»,** що їсть з кошика, дуже ніжно виконаний олівцем комбінованою технікою — штрихами й зернистими пунктами. **«Жіноча голова з профілю»** з виразом якогось болю — це надзвичайно вартісний рисунок з технічного й психологічного боку. Останні два рисунки олівцем — **«Німець у пиварні грає в карти»** та **«Дівчина сміється»** виконані наскрізь шкіцово, а останній мистець зробив у німецькому шпиталі 1946 року.

«Голова муринського хлопця» — санґіна

Розглядаючи цей цінний альбом рисунків, бачимо, що мистець зосередився передовсім на людських обличчях, що їх він незрівнянно вміє передати і кожне обличчя промовляє до глядача вірністю характеру, духовістю, прекрасною гармонією й перфектною технікою виконання. Половина з цих облич — жіночі й бачимо в них нашого мистця як знаменитого знавця жіночої психіки, що «розкриває» в обличчі «внутрішній світ» людини. Муринській тематиці мистець посвятив 12 рисунків, передаючи чудово як расові прикмети, так і духовість муринів. В цій кількості рисунків 32 виконані санґіною — цією дуже трудною технікою й засобами, що дуже обмежений на вальори, особливо на глибинну тінь, з чого, одначе, мистець вив'язується блискуче. Решта рисунків виконані олівцем і тушем. Я навмисно проаналізував кожний рисунок, додержуючись порядку, як ці рисунки репродуковані, щоб дати повний огляд альбому та звернути увагу глядачів на кожний рисунок, бо кожний з них, безсумніву, має велику мистецьку вартість. Петро Мегик безконкуренційний майстер рисунку й прекрасний знавець людини, зокрема людської голови. Переглядаючи цей унікальний альбом, ми в кожному обличчі знайдемо щось нове й часто несподіване — чи це буде у підході мистця до рисунку, чи у виразі даного обличчя, світлотіні чи техніці виконання. Тіні у своїх рисунках мистець звичайно штрихує за формою, але часто й вертикально чи горизонтально. В жіночих портретах застосовує тонкі, майже непомітні штрихи, а часом, звичайно в чоловічих портретах, грубим і сміливим потягненням санґіни чи олівця. В основі, Петро Мегик реаліст, але його реалізм надто «ідеалізований». В кожному випадку, він вже давно **знайшов свій мистецький шлях і скристалізував свій самобутній стиль,** тому в нашій образотворчості він займає своєрідне і поважне місце. В його рисунках пробивається велика мистецька культура, глибоке знання мистецьких технік та зріле мистецьке світосприймання. Альбом цей може бути сміливо джерелом надхнення для молодих мистців та дороговказом для них — як слід виконувати рисунок. Бо сьогодні, на превеликий жаль, мало в кого з молодих мистців та студентів мистецтва подибуємо добрий рисунок. А рисунок завжди був, і в майбутньому напевно буде, підставою кожного мистецького твору.

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК

БІБЛІОГРАФІЯ

Леонід Бачинський

ПОКАЖЧИК ВИДАНЬ ШЕВЧЕНКОВИХ ТВОРІВ

ТА ПРАЦЬ РІЗНИХ АВТОРІВ ПРО ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

ЗДА. 1961 і 1962 рр.

(За абеткою назв видань).

Від Упорядника.

У цьому покажчикові ми охопили правдоподібно всі видання з передювілейного та ювілейного року 1961 і 1962, коли українська громада святкувала 100-ліття смерти Т. Шевченка.

Для повноти покажчика ми нотуємо навіть малі окремі видання на кількох сторінках та нотні видання на поезії Т. Шевченка.

Нами зібрано 10 видань творів Т. Шевченка, з того одно видання в англійській мові і одно двомовне (поз. 4 і 5), 15 праць різних авторів про життя та творчість Т. Шевченка і 14 нот, з того два збірники пісень, де уміщено 10 поезій. Всі видання поділено на три розділи:

І розділ — Окремі видання творів Тараса Шевченка. 2 розділ — Праці про Т. Шевченка і 3-тій — Нотні видання.

Перший розділ має 2701 сторінок друку, з того 198 в англійській мові. У 1961 році вийшло 5 видань на 1180 сторінках і в 1962 році теж 5 видань на 1521сторінках.

Другий розділ має 1186 сторінок друку, з того 9 видань в 1961 р. на 984 сторінках і в 1962 р. 6 видань на 202 сторінках.

Третій розділ має 240 сторінок друку, з того 11 видань в 1961 році на 211 сторінках і в 1962 р. 3 видання на 14 сторінках.

Всіх видань є 39 на 4127 сторінках друку, з того в 1961 році 25 видань на 2375 сторінках і в 1962 році 14 видань на 1752 сторінках.

Наклади видань подаємо приблизно. Першого розділу 28:000, другого — 9,000 і третього 5,000 примірників.

Зібраний матеріял упорядковано за роками появи та за абеткою назв видань для кожного розділу окремо.

Крім того уложено речевий покажчик видань, абетковий покажчик осіб, видавництв, міст, друкарень, ілюстрацій та абетковий загальний список окремих видань.

Всі видання витворюють титулову сторінку, а коли її бракує, то обкладинку, навіть з похибками друку. Інші дані, яких бракує на титуловій сторінці, подані нижче переділки. Висоту накладу та друкарню подано лише там, де точно відомо.

У примітках уміщуємо короткий зміст і деякі доповнення, які дають кращий перегляд нотованого видання. У дужках подано розмір видання в мм. Перша цифра відноситься до висоти, друга до ширчини. При деяких виданнях числа сторінок позначені римськими й арабськими цифрами й взяті у дужки. Наприм. видання ч. 3 має таку кількість сторінок: VIII +505 + (I). Це означає VIII (римськими цифрами) сторінок передмови, або житепис, або слово від автора, впорядника, далі 505 стор. тексту (арабськими цифрами) і (1) в дужках сторінка не пагінована.

Всі нотовані тут видання описані de visu * і вони знаходяться у власній бібліотеці впорядника. Цифри у всіх розділах відносяться до описової частини в Хронологічному покажчику.

До 1959 року українська спільнота в США спромоглася видати лише одно видання поезій Т. Шевченка на 64 сторінки в 1918 році в Нью Йорку («Думи і пісні», Федерація Українців в Злучених Державах). У 1959 і 1960 роках Видавництво Миколи Денисюка в Чікаґо видало 8 томів з «Повного Видання Творів Тараса Шевченка» й лише від 1961 року почали інші українські осередки видавати твори або праці про Т. Шевченка. Так у Джерзі Сити вийшло 3 видання (з того одно поезії Т. Шевченка), у Клівленді 7 видань, з того один «Кобзар» і три бібліографічні праці, та три нотних видань, в Нью Йорку 16 видань, з того 2 видання поезій, 5 праць про Т. Шевченка і 9 нот. У Філядельфії 3 видання праць про Т. Шевченка і в Чікаґо 9 видань, з того 6 творів Т. Шевченка, 2 праці про поета і 1 ноти.

По кількості видань на першому місці стоїть Нью Йорк, але щодо кількости сторінок і оформлення видань, то, безперечно, Чікаґо є

домінуючим, давши 2493 стор. друку, з того 2285 ст. творів Т. Шевченка, що дає понад 60% всіх видань, а 84.6% творів Т. Шевченка.
Загально в ювілейних роках, на нашу думку, крім Чікаго появилося небагато перевидань творів Т. Шевченка й треба сподіватися, що 1964 рік буде далеко кращий.

Вересень 1963 р.

Л. Бачинський

---

*) *На власні очі бачене, особисто оглянене.*

І. ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

(За абеткою назв видань)

А. Твори Тараса Шевченка

1. Тарас Шевченко

КОБЗАР

Вибрані поезії для молоді.

Клівленд 1961.
Видання Координаційного Шевченківського Комітету українських молодечих організацій.
Стор. 96. 210 × 145 мм. Обкладинка.
Зміст: Молодь — Шевченкові. Богдан Футей. Уміщено 44 поезії , більшість уривки. В тексті 39 малюнків, з них 37 малюнків Т. Шевченка.

Автопортрет Т. Шевченка, офорт 1860 р. Подано коротке пояснення: «Дещо до малюнків Т. Шевченка» — Л. Б. і відозва «Українська Молоде».

До появлення Кобзаря спричинилися: Леонід Бачинський, Григорій Ґолембйовський, Яків Кльований і Кость Мельник як редакційна колегія.

Тексти й примітки взяті з «Кобзаря» під редакцією д-ра Василя Сімовича, видання І. Тиктора в 1960 р. Обкладинка з «Кобзаря» вид. «Українського Голосу» — Вінніпеґ. Наклад 3000 прим. Друкарня АКМЕ — Клівленд.

2. Повне видання творів Тараса Шевченка.

Т. Шевченко

Том II.

Поезії 1843-47 рр. За редакцією Павла Зайцева. Друге видання. Видавництво Миколи Денисюка. Чікаго 1961.
Стор. 309 + (6) (118 × 113 мм.) Переплет. Автопортрет Шевченка з 1844 р. Офорт 1860 р. Зміст: Три літа. Другий Кобзар. В Казематі. Варіянти та примітки до тексту. Пояснюльні статті.

Примітка: У цьому томі опущено поему «Єретик», яка була уміщена у першому виданні.
Також опущено пояснюльну статтю д-ра І. Брика, «Єретик» (див. Том III видання Українського Наукового Інституту. Варшава — Львів 1935 р. стор. 50-62 і 283-294).
Наклад 4000 прим. Друкарня Видавництва Миколи Денисюка.

3. Повне видання творів Т. Шевченка.

Том XIV

Покажчик Видань Шевченкових Творів

Першодруки й окремі видання та спис літератури про них.
Зібрав і впорядкував Володимир Дорошенко. Друге переглянене й значно доповнене видання.
Видавництво Миколи Денисюка. Чікаго. 1961.
Стор. VIII + (1) /118 × 113 мм/. Переплет.
Зміст: Передмова до першого видання. Частина I. Видання за роки 1840-1938.
I. Хронологічний покажчик. II. Знимки (фототипії) з Шевченкових рукописів. III. Фальсифікати й перерібки Шевченкових творів. IV. Чужі твори приписувані Шевченкові.
V. Абетковий покажчик видань. VI. Абетковий покажчик творів. VII. Абетковий покажчик осіб, видавництв, часописів, міст та ілюстрацій. Еррата. Статті: Шевченко в цифрах. Бібліографія Шевченкознавства.
Частина II. Видання за роки 1939-1961. Передмова. Скорочення. I. Хронологічний покажчик за роки 1939-1960. II. Видання, що не увійшли до I. частини. III. Додатки. IV. Доповнення й поправки. V. Перерібки з Шевченкових творів. VI. Знимки з Шевченкових творів. VII. Чужі твори, приписувані Шевченкові. Статті: Бібліографія Шевченкознавства. Шевченко в цифрах. Речевий покажчик видань. Абетковий покажчик.
Уміщено автопортрет Т. Шевченка з часів заслання. Наклад 4000 прим.
Друкарня Видавництва Миколи Денисюка.

SHEVCHENKO'S THOUGHTS AND LYRICS

Commemorating the Centennial of His Death.
Prepared by the Editorial Staff of Svoboda.
Published jointly by the Ukrainian National Association and Shevchenko Scientific Society in the United States of America. Jersey City — New York 1961.
На передтитуловій сторінці текст в українській мові:

З АРХІВУ

Від Редакції.

Діяльність і роля Української Національної Ради в Києві, а опісля у Львові й на еміґрації ще досі не діждалася повного і об'єктивного насвітлення. Як відомо Українська Національна Рада в 1944-5 роках намагалася відіграти ролю своєрідного українського передпарляменту, в склад якого входили провідні українські діячі із різних українських земель. Друкований документ відноситься до т. зв. «братиславського періоду» діяльности Української Національної Ради, в якому рішено переіменувати її на Всеукраїнську Національну Раду.

Протокол
Наради Президії Української Національної Ради

Братислава 18 і 20 вересня 1944

Присутні: Голова Укр. Нац. Ради — проф. Микола Величківський, заступник 2-го секретаря УНР — Я. Гайвас, архиепископ УАПЦ Ігор — член УНР, ігумен греко-католицького монастиря о. Зореслав — член УНР, прем'єрміністр уряду Карпатської України — Юліян Ревай, письменник Аркадій Любченко — член УНР, арт.-режисер Йосип Гірняк — член УНР, д-р Гнатевич — член УНР, особистий секретар президента УНР д-р Зенон Городиський.

Головує Президент УНР проф. др. М. Величківський. Секретарює др. Зенон Городиський.

Денний порядок: І. Доповідь Голови УНР про діяльність УНР від початку її існування. II. Доповідь заступника 2-го секретаря про сучасне військово-політичне положення та організаційні справи.
III. Рішення та внески.

Ад І. Голова УНР проф. др. М. Величківський подає коротку історію та діяльність УНР з часу її існування. УНР повстала в часі німецького окупаційного терору на Україні в дні 5 жовтня 1941 р. в столиці України в Києві. В своєму складі УНР має представників всіх земель Соборної України. За час перебування Президії УНР в Києві у відповідь на колоніяльну політику нім. окупанта на Україні — вислано меморіял на руки Райхскомісара Е. Коха, а також Адольфа Гітлера (8. І. 42.), в яких з'ясовано питання укр. державности як єдиної плятформи порозуміння з нім. урядом. У відповідь на ці меморіяли заарештовано Голову УНР проф. Величківського. З того часу УНР провадила свою працю неофіційно. За ініціятивою УНР проведено велику роботу в ділянці шкільництва, церкви та кооперації, а крім того організаційну працю УНР. В році 1943 літом Президія УНР переїхала до Львова. На терені столиці Зах. областей України Львова переведено реорганізацію Президії УНР та видано деклярацію і протокол в дні 22 квітня 1944 р. В склад Президії впроваджено митрополита Андрея Шептицького, на заступника 2-го секретаря Ярослава Гайваса. Як третій заступник Голови През. др. Волошин з технічних причин ще досі не підписав декларації та протоколу. У зв'язку з окупацією укр. земель большевиками вужча Президія УНР переходово зупинилася на терені Братислави та готується до нової дійсности в умовинах еміґрації.

Ад II. Після доповіді Голови УНР слово надано заступнику 2-го секретаря Я. Гайвасу. Я. Гайвас з'ясував політично-військове та міжнародне положення, а також положення в краю, — підкреслив, що треба сподіватись скоро повного розгрому Німеччини, а тим самим Президія УНР мусить приняти певні організаційні рішення для праці УНР в нових та складних умовинах. Свій проєкт рішення подасть в останній точці нарад.

Ад III. Нарада Президії УНР приймає одноголосно такі рішення і внески:

1. Переіменувати Укр. Нац. Раду в Всеукраїнську Національну Раду
2. Приймає таку організаційну схему ВУНР та затверджує керівників секторів:
   1. Президія ВУНР
   2. Секретаріят
   3. Секретарі:
      1. Зовнішніх справ (Юліян Ревай)
      2. Внутрішніх справ (Край) необсаджений
      3. Військових справ (Капустянський — Гнатевич)
      4. Пропаґанди (А. Любченко — Й. Гірняк)
      5. Екон. Фінансовий (необсаджений)
      6. Культів (Архиєп. Ігор, о. Зореслав)
      7. Юридичний (необсаджений)

На необсаджені пости в секторах ВУНР покликати людей із нім. терену, бо там перебуває більша кількість кадрів. Всі сектори негайно приступлять до складання проєктів діяльности.

8. Уповноважити мін. Ревая Ю. і д-ра Городиського З. до переведення розмов із представниками УГВР в справі злиття і входу УГВР в ВУНР та створення єдиного понадпартійного політичного всеукраїнського центру.

За Президію ВУНР М. Величківський т. р.
(Голова проф. д-р М. Величківський)
(Заступник II Секр. ВУНР Я. Гайвас)
Протоколував: (Д-р З. Городиський)

ПАНЦЕР НА ПОДУШКАХ

Америка й Західня Німеччина призначили по 92.5 міл. дол. на новий панцер (танк). Ще в цьому десятилітті має бути готовий до вжитку. Це буде революція в ділянці панцерної зброї. Замість сталевого цей танк буде покритий панцером із штучної матерії, «невразливої» на ґранати, замість ґармати буде мати ракетну рампу керовану радаром. Крім того цей танк має бути збудований на принципі «повітряних подушок». Тоді він зможе легко просуватися по багні й воді.

З ЖИТТЯ В ОДВУ І БО

ХРОНІКА 34 ВІДДІЛУ ОДВУ В ПАССЕЙКУ

Дня 8. грудня 1963 відбулися надзвичайні загальні збори 34 відділу. Були вони надзвичайними тому, що з різних причин відділ переходив своєрідну кризу і праця його звичайно обмежувалась до апатичного полагодження формальностей, а життя, як діючої організації — не було.

Збори пройшли в певнім піднесенні й під кутом наскрізь будуючого оптимізму. А зокрема присутні висловились за посиленою акцією організування нових членів та можливостей активізування жіноцтва та молоді.
До нової управи одноголосно вибрано: Іван Блиха, Василь Марущак, Степан Степанюк, Василь Мочула і Роман Шраменко.

***

Напевно надовго залишиться в пам'яті присутніх на бенкеті в честь ВШ. полк. А. Мельника, Голови ПУН, живий образ прекрасного вечора, який мав місце дня 14 грудня ц. р. в Нюарку, Н. Дж., а який влаштували два сусідські відділи ОДВУ в Ню-Джерзі а саме: 34 відд. з Пассейку і 70 відд. з Нюарку.
Місцеві Члени ОДВУ, підсилені деякими Членами з Ню-Йорку і Філядельфії, а також членами ЦУ ОДВУ, ГУ УЗХ і «Зарево», засіли за обильно заставленими столами, щоб спільно відсвяткувати Ювілей Голови Проводу Українських Націоналістів.
Вечір - бенкет відкрив Голова 70 відд. ОДВУ інж. О. Суховерський і передав ведення бенкету п. Романові Шраменкові, як товстмайстрові. По представленні гостей за президіяльним столом, товстмайстер попросив до слова головного промовця бенкету п. дир. М. Бігуна з Клівленду, який виголосив прекрасну промову в честь ВШ. полк. А. Мельника. Перед присутніми пересувалися відтворені Другом Бігуном живі образи, які в'язали незабутні історичні події з Людиною в одну нерозривну цілість.
Можна було вичути з промови та побачити з облич присутніх, якою глибокою пошаною та відданістю втішається Голова Проводу ОУН серед нас тут, сущих.

З привітами, спогадами й «многоліттям» виступали ще такі присутні: Пані П. Різник від ГУ УЗХ, п. Павло Дорожинський від ЦП «Зарево», проф. Б. Гнатюк з Філядельфії, д-р В. Михайлів, інж. О. Клисяк, а товстмайстер відчитав довший привіт від Президента ЦУ ОДВУ про. О. Грановського, п. Гутовича з Нью Йорку і п. Вінке з Нюарку.

В мистецькій частині несподіванкою наділили присутніх двоє дітей членів ОДВУ: панна Зірка Стебельська, що з життям віддеклямувала В. Сосюри — «Любіть Україну» і юнак Юрко Стецина, що відіграв на піяніні — «П'ятий танець» Брамса і «Рондо» Моцарта. Юних виконавців щедро оплескували присутні, бажаючи їм нових і нових успіхів.

Під кінець бенкету, на заклик п. Шраменка, присутні вписалися на спеціяльно зладжений привітальний лист для полк. А. Мельника і зложили $ 75.00 на пресфонд «Українського Слова» в Парижі.

***

Дня 21 грудня ц. р. відділ ОДВУ в Пассейку влаштував святочні сходини, присвячені пам'яті незабутніх Василя Біласа і Дмитра Данилишина.

Сходини відкрив голова відділу п. І. Блиха, попросивши присутніх одохвилинною мовчанкою вшанувати пам'ять юних націоналістів-героїв, що віддали життя за волю України, а реферат про них виголосив п. Роман Шраменко. Присутні члени ОДВУ також замовили в укр. кат. церкві поминальне Богослуження за молоді душі все живих серед нас — Біласа і Данилишина.

Р. Ш.

З приводу трагічної смерти Президента ЗДА Дж. Ф. Кеннеді, Головна Управа УЗХ вислала дружині Президента телеграму наступного змісту:

TELEGRAM

MRS. JACQUELINE KENNEDY
WHITE HOUSE
WASHINGTON, D. C.

THE NATIONAL EXECUTIVE BOARD OF THE UKRAINIAN GOLD CROSS OF THE UNITED STATES OF AMERICA, WISHES TO EXTEND THEIR MOST HUMBLE HEARTFELT SYMPATHY TO YOU AND THE MEMBERS OF THE KENNEDY FAMILY IN YOUR HOUR OF BEREAVEMENT.

DETROIT, NOVEMBER 23, 1963.

Maria Kwitkowsky, President
13116 Corbett
Detroit 13, Michigan.

***

ІЗ СИРАКЮЗ

Ювілей видатних громадян.

Подружжя Лука і Тетяна Заліські в Сиракюз, Н. Й. обходили в жовтні ц. р. 50-ліття свого супружого життя. Українська громада численно взяла участь у цьому родинному святі, бо родина Заліських добре знана і вельми активна

в громадському житті. Урочисту Службу Божу відправив в церкві св. Івана Хрестителя панотець В. Середович в асисті о. Шалоки та уділив особливше благословення ювілятам. Подружжя Заліські повторили свою супружу присягу з-перед 50 літ в тій же самій церкві!

Після цього був бенкет, в якому взяло участь 250 осіб, де вшановано ювілятів за їх примірне життя в родині і громаді.

Пані Тетяна Заліська є довголітньою членкою відділу УЗХ ч. 52 в Сиракюз і в цій організації щиро і віддано працює для добра свого народу і української церкви. Вона виконувала в управі відділу різні функції, а тепер є скарбником. Місцева англомовна преса подала гарну згадку про ювілей долучивши знимку.

З нагоди свого ювілею Заліські пожертвували 20 дол. на будову Української Католицької Каплиці на оселі ім. Ольжича в Лігайтоні, Па, переславши цю суму Головній Управі УЗХ. Головна Управа УЗХ висловлює дорогій і шановній членкині п. Тетяні Заліській та її мужеві найщиріші побажання на Многі Літа та радости з їх шановної родини: двох доньок, трьох синів, 16 внуків! За їх княжий дар — щира подяка!

Жертвенність 52 відділу УЗХ.

Відділ УЗХ в Сиракюз знову виявив свою жертвенність. Цим разом зібрано 100 дол. на будову Української Католицької Каплиці на оселі ім. Ольжича в Лігайтоні, Па.

Зложили: 25 дол. п. Текля Каменюк, по 10 дол. пп.: Михайло і Магдалина Дзесух, Марія Кравець; по 5 дол. пп.: Анна Муздір, Анна Кулич, Анастазія Бондар, Анна Танасин; 35 дол. — Відділ УЗХ ч. 52 в Сиракюз.

Це не перша пожертва на цю ціль з цього відділу. Попередньо цей відділ зложив на цю саму ціль 180 дол.! Каплиця (вже недавно посвячена) стоїть на прекрасному місці, і дасть на увазі написане про ред. В. Душника, п. Роперебуває на оселі Ольжича кожного літа в таборах (які уряджує і провадить Український Золотий Хрест), славити Всевишнього та молити о кращу долю своїй Батьківщині!

Головна Управа УЗХ та Управа Оселі ім. в Сиракюзах та всім жертводавцям за їх ще-Ольжича складають щиру подяку відділові УЗХ дрий дар.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Мушу признатись, що із незвичайним зацікавленням читав я на сторінках Вашого цінного журналу допис «Мої Міркування» д-ра Д. Квітковського і мушу признатись, що вони написані цікаво, влучно, оригінально і рівнож може обидливо.

Належу до покоління, що вчилося від д-ра Д. Квітковського: з одної сторони в ОУН, а з другої у Високій Економічній Школі в Мюнхені і в обох випадках ціню його, як людину високого інтелекту та знання, що своїми теоретичними викладами формулював мій і мені подібних, світогляд.

І хоч як цікаво я читав його «Міркування», то по довшому роздумуванні над ними, дійшов я до заключення, що помимо бистро схоплених образів і думок, які д-р Квітковський в живій формі передавав на сторінках журналу, — відчувалась там й якась прихована гіркота, заздрість, чи таки свідоме обидження «ближнього свойого».

Одна справа не погоджуватись із кимсь, оспорювати його тактику, дію, а навіть доцільність його «вірую», але щось друге є вже, коли хочемо когось критикувати за особисту поведінку, в'яжучи її з поважними справами (маю на увазі написане про ред. В. Душниа, п. Романа Слободяна, а частинно і ред. Драгана).

І тут на мою думку слабе місце «міркувань».

Натомість оригінальність допису полягає в тому, що д-р Д. Квітковський зумів взнестись понад щоденну, напівмертву буденщину й без вагання висказав те, що думав. І власне за це, і саме за це тільки йому належиться признання.

В нас таки завелися певні речі, що потребують своєрідного насвітлення, діяґнози, а то й операції, але можна це робити без «чесання під шерсть», бо пощо псути і так зіпсуті нерви.

Особисто гадаю, що «Міркування» д-ра Квітковського є позитивною сторінкою і Ви, Шановний Друже Редакторе, повинні їх таки містити на сторінках «Самостійної України» (а є голоси, що ні!), бо наша дійсність не може існувати лише на самих згори схвалених резолюціях, деклараціях, чи інших деклямаціях.

Життя, а громадське зокрема, де збігаються та схрещуються різні погляди, вимагає певного очищення й свіжого повітря.

Прийміть вислів моєї пошани до Вас,

Роман Шраменко

ВІД РЕДАКЦІЇ

Як вже напевно Вш. Читачі СУкраїни завважили, протягом довшого часу на сторінках нашого журналу не друкуються матеріяли Вп. поетеси й письменниці Ганни Черінь. В цій справі Редакція одержувала багато листів в яких Читачі прохали нас вияснення, а то й зобов'язували до дальшої співпраці з Вп. Г. Черінь.

Причиною цієї довгої мовчанки Вш. поетеси на сторінках нашого журналу були декілька нетактовних недотягнень з боку нашої Редакції, зокрема поміщення допису п. з. «До почувань і «розуму» в грудневому числі 1962 р., за що на цьому місці просимо Вп. Г. Черінь вибачення.

Independent Ukraine

2315 WEST CHICAGO AVENUE

CHICAGO 22, ILLINOIS, U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed